

COMMENTARIUS IN EVANGELIUM SECUNDUM MARCUM.

PRÆFATIO.

*Omnis scriba doctus in regno cœlorum, similis A est homini putrifaniliis, qui profert de thesauro suo nota et vetera (Matth. xiii, 52). Ego vero similis pauperulæ viduæ, duo minuta in gazophylacium mittenti, discentibus meis pauperulis, ac de paupere paupera sperantibus salimenta: has de mensa divitum mitto micæ, quas catuli mei avide cum Syrophœnissa flagitant. Porro anxiosa, aurum et argentum, lapides preciosos minime habens: pelles scilicet hyacinthinas de cœlestibus, non de terrestribus offeram: si potuero de naturis, id est, de Marci evangelistæ historia, vel mystico intellectu, ut majores mei tradiderunt, Deo adjuvante, intimare curabo. Quem ideo evangelistam tractantes intactum, ut puto, prætereunt; quia eadem pene, quæ Matthæus B narrat: licet in propriis quibusdam sint distincti testimoniis; ut ala alterius, alim alterius tangat animalis; et rota rotam eadem sequatur via; et ut versis invicem vultibus, sese sancta contueantur animalia. In primo canone Marcus, cum Matthæo, Lucaque comitatur et Joanne. In secundo, cum Matthæo et Luca. In quarto, cum Matthæo et Joanne. In sexto canone velut in vecte duo annuli, Matthæus semper conjungitur, et Marcus: id est, in quadraginta et septem capitulis. In octavo canone cum Luca comitatur, id est, in tredecim capitulis. In propriis vero, quæ maxime utunque explanare dispono, decem et octo incedit speciatim capitulis: quæ simul omnia ducenta et triginta C quinque sunt capitula. Marcus Evangelista Dei, Petri discipulus, Leviticus genere, et sacerdos, in Italia hoc scripsit Evangelium. Qui initium Evangelii sui de vocibus prophetarum præsumens; Præcursorem Christi Joannem, Malachiæ, id est, angeli testimonio comprobans, Verbum caro factum, voce Isaïæ designans, principium evangelicæ prædicationis instituit; et invenit in verbo vocis, quod in consonantibus, id est, in genealogiis Dei et hominis perdidit. Unde totus in primis a perfectione Christi ætatis prædicare inchoat; nec laborat in nativitate infantuli, qui loquitur de perfectione filii Dei. Sed et jejunium numeri legalis, repulsam diaboli, ministerium angelorum profertens, magna in brevi comprehendit. Qui primus Alexandriæ fuit episcopus; cujus per singula opus fuit scire, et Evangelii in se dicta disponere, et disciplinam in se legis cognoscere, et divinam in carne Domini intelligere naturam. Qui seminat post Matthæum; qui fremit, ut leo; qui volat, ut aquila; qui dicit, ut homo; qui immolat, ut sacerdos; qui irrigat, ut flumen; qui florescit, ut ager; qui fervet, ut vinum: Christus etenim de quo loquitur, homo nascendo, vitulus moriendo, leo surgendo, aquila est ascendendo. Quatuor sunt qualitates, de quibus sancta Evangelia contextuntur: præcepta, mandata, testimonia, exempla. In præceptis justitia; in mandatis charitas; in testimoniis fides; in exemplis perfectio consistit. Ut sunt hæc præcepta: *Tunc Jesus præcepit discipulis suis duodecim: In viam gentium ne abieritis, et reliqua (Matth. x, 5)*; hoc est, divertere a malo. Mandata autem hæc sunt, quibus dicitur: *Mandatum novum do vobis, ut diligatis invicem (Joan. xiii, 34)*; hoc est, facere bonum, et charitatem implere. Testimonia sunt, quæ in ore duorum, vel trium testium stant. Ut est illud: *Joannes testimonium perhibet de me, sed habeo testimonium majus Joanne. Pater ipse, qui in me manet, testimonium perhibet de me. Et ipsa opera, quæ ego facio, testimonium perhibent de me: et ego tes imonium perhibeo veritati (Joan. v, 36)*. Exempla vero sunt, quibus Jesum imitantur, dicentem: *Discite a me, quia mitis sum, et reliqua (Matth. xi, 29)*. Et: *Estote perfecti, id est, misericordes, sicut et Pater vester cœlestis perfectus est (Matth. v, 48)*. Et alibi: *Exemplum enim delli vobis, ut et vos ita faciatis (Joan. xiii, 15)*. Has quatuor qualitates Psalmographi versus concinunt, dicentes: *Præceptum Domini lucidum illuminans oculos (Psal. xviii, 9)*. Historiam maxime præcepta continent. Et alibi: *Latum mandatum tuum nimis (Psal. cxviii, 96)*. Quia qui diligit proximum, totam legem implevit. Item, *Testimonia tua intellexi (Ibid. 95)*: non est enim omnium testimonia intelligere. Unde alias dicit: *Testimonium Domini fidele (Psal. xviii, 8)*. Quia potius fide animi, quam oculis carnis testimonium indiget. Quarto: *Judicia Dei vera, justificata in semetipsa (Ibid. 10)*; id est, ut sic sint judiciorum exempla nostrorum justificata, sicut in judiciis Dei comperta habemus. Unde idem videns alio loco, ait: *A judicii enim tuis timui (Psal. cxviii, 120)*. In quo enim judicio juica erimus, juicabitur de nobis (Matth. vii, 2). In his quatuor qualitatibus sunt, timor, fides, spes, charitas. Timore namque incipimus, fide servamus, quod incipimus, spe erigimus, charitate consummamur. *Finis enim præcepti, est charitas (I Tim. i, 5)*. Hi sunt quatuor menses quos Christus ante messem prædixit, dicens: *Nonne quatuor menses sunt usque ad messem (Joan. iv, 35)*? Ut et nos*

per præcepta Dei et mandata ac testimonia atque exempla, maturos post iudicium metamus cum gaudio fructus, qui in lacrymis timoris semina pœnitentiæ jactavimus in terra, nostros portantes charitatis manipulos, cum gaudio metamus in cœlo.

CAPUT PRIMUM.

« Initium Evangelii Jesu Christi Filii Dei, sicut scriptum est in Isaia propheta : Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam, qui præparabit viam tuam ante te. Vox clamantis in deserto, Parate viam Domini, rectas facite semitas ejus. » Κατὰ Μάρκον Evangelium per quod venit redemptio fidelium, et beatitudo sanctorum : quia quatuor unum sunt, et unum quatuor : quatuor Evangelia multarum constat esse virtutum. Quid enim fortius, quam animas salvare, quæ errorum suorum vitis poterant interire? Secundum quod in sexagesimo septimo psalmo jamdudum propheta Spiritu sancto instigante denuciavit : *Dominus dabit verbum evangelizantibus virtutes multas* (Psal. Lxvii, 12). Versus istius ordo talis est, qui huic operi congruenter inseritur. Dominus dabit virtutes multas apostolis, quæ verbum ejus veneranda confessione prædicabant : quando eis languentium turbas sanare concessum est : εὐαγγέλιον Græce, Latine *bona annuntiatio* prædicatur : quod proprie ad regnum Dei, et remissionem pertinet peccatorum. Unde dicitur : *Pœnitimini, et credite Evangelio, et appropinquabit regnum cœlorum* Jesu Christi, id est, Salvatoris uncti, in Hebræo *Jesus*. In Græco *Σωτήρ*. In Latino *Salvator*. Messias Hebraice, Χριστός Græce, unctus Latine. Idem rex, et sacerdos dicitur dum de genere David regis Christus nascitur : et vocibus vatum Levitici generis prophetatur. Unde sequitur : *Vox clamantis in deserto*, et reliqua. Vox est Joannes : de qua voce clamabat Dominus Jesus ad Judæos, quod inter natos mulierum major illo esset novo (Matth. xi, 11). Clamor autem ad surdos longe positos, sive cum indignatione fieri solet : quæ Judaico certum est evenisse populo, dum longe est a peccatoribus salus, et aures suas graviter obturaverunt, sicut aspides surdæ, et indignationem et iram, et tribulationem a Christo audire meruerunt. In deserto autem fit vox, et clamor, quia deserti a spiritu Dei, sicut domus vacans et scopata : deserti a propheta, a rege, atque sacerdote. Unde Joannes et Jesus quæruunt, quid in deserto amissum est. Ubi vicit diabolus, ibi vincitur : ubi cecidit homo, ibi exurgit. Ecce ego mitto angelum meum. Vox Πνεύματος ἁγίου per Malachiam ad Patrem sonat de Filio, qui est facies Patris, unde agnitus est. Angelus autem *nuntius* interpretatur, qui prænuntiat de Christo. Post me venit, qui ante me factus est : qui præparabit viam tuam. Via Domini, quæ ad homines ingreditur, pœnitentia est, per quam Deus ad nos descendit, et nos ad illum ascendimus. Unde angeli ascendentes, descendentesque memorantur ad filium hominis. Parate viam Domini : hoc

est, pœnitentiam agite, et prædicare, Unde παρασκευῆ ante sabbatum dicitur, id est pœnitentiæ ante requiem futuram. Hinc namque initium prædicationis Joannis et Christi oritur. Pœnitentiam agite, appropinquabit regnum cœlorum : quia in die septima requievit Deus ab omnibus operibus suis (Gen. ii, 2). Septem enim nobis necesse est delere vitia per pœnitentiam velut mala genera, ut requiescentes postea, possideamus desiderabilem terram. Rectas facite semitas ejus. Quas semitas incurvavimus, declinantes in dexteram atque sinistram. Nunc Deus præcipit nobis, ut via regia incedentes, proximos nostros, ut nos, et nosmetipsos, ut proximos diligamus. Nam, *Qui diligit iniquitatem, odit animam suam* (Psal. x, 67). Qui enim semetipsum diligit, et non diligit proximum, ad dexteram declinat. Et qui semetipsum odians, proximum diligit, ad sinistram divertit. Nam multi bene agunt, sed non bene corrigunt : ut fuit Heli (I Reg. ii, 23, 24). Et multi bene corrigunt, sed non agunt : ut fuerunt scribæ et pharisæi qui sedebant super cathedram Moysi (Matth. xxiii, 2, 3). Unde os turturis in lege ad ascillas ejus reterqueri jubetur, ne separaretur os ab opere : et opus nostrum non dividatur ab ore. Semitæ autem post viam sequuntur : quia mandata moralia post pœnitentiam, secundum Marcum, explanantur. Paratur via per fidem, et baptismum, et pœnitentiam. Rectæ semitæ sunt per austera indicia, vestis cilicina, et zonæ pelliceæ, et cibi locustini, et potus mellis silvestris et humillinæ vocis. Unde sequitur :

« Fuit in deserto Joannes baptizans, et prædicans baptismum pœnitentiæ, in remissionem peccatorum. Et egrediebatur ad eum omnis Judææ regio, et Hierosolymitæ universi, et baptizabantur ab illo in Jordanis flumine confitentes peccata sua. » Joannes *gratia Dei* interpretatur. A gratia narratio incipitur. Unde sequitur : Baptizans : per baptismum enim gratia datur, qua peccata gratis dimittuntur. Unde dicitur : *Quod gratis accepistis, gratis date* (Matth. x, 8). Et Apostolus ait : *Gratia salvi facti estis per fidem, et hoc non ex vobis : Dei enim donum est, ne quis glorietur* (Ephes. ii, 8, 9). Et prædicans baptismum pœnitentiæ in remissionem peccatorum. Quod consummatur per sponsum, initiatur per paranympum. Unde catechumeni, hoc est, instructi, incipiunt per sacerdotem, et chrismantur per episcopum. Nunc autem per amicum sponsi inducitur sponsa : ac sic per Isaac puerum Rebecca pallio velata albo conducitur. Et egrediebatur ad illum omnis Judææ regio, et Hierosolymitæ universi et baptizabantur ab illo in Jordane flumine, confitentes peccata sua. Confessio, et puritas in conspectu ejus, id est, sponsi. Unde desilit sponsa de camelo, cum humiliter se nunc Ecclesia viso vero Isaac Jesu Christo, in cujus natiuitate risum fecit Deus Saræ (Gen. xviii, 12) : sicut ad Mariam dicitur, quæ est princeps cum Deo,

Benedicta tu inter mulieres (Luc. 1, 42). Jordanis autem *descensio aliena* interpretatur: ubi peccata abluuntur. Area enim, Jordane transvadato, per marmora peregrina in terram transivit alienam, et media parte in mare d. fluente, altera pars turgida montis erigitur forma. Sic nos o'ím alienati a Deo per superbiam, per baptismi symbolum humiliati, erigimur in alta: Quia *qui se humiliaverit, exaltabitur*. Pars autem, quæ fluit in mare, amaricatur: cum arca Dei, hoc est, corpus Christi, non mundatis non profuit, sed in deterius illa mutavit. Sequitur:

« Et erat Joannes vestitus pilis cameli, et zona pellicea circa lumbos; et locustas, et mel silvestre edebat; et prædicabat dicens. » Vestis prophetæ, et cibus, et potus totam austeram vitam prædicantium significant: et futuras gentes ad gratiam Dei, quæ est Joannes, intus et foris esse conjungendas. Pilis vero cameli, divites gentium: et zona pellicea, pauperes mundo mortui: locustis serratis, sapientes hujus mundi: qui stipulas Judæis aridis relinquentes, frumenta mystica cruribus trahunt, et in calore fidei salus inhabitant; et melle silvestri, fideles inspiratis de inculta silva ignibus præparati ac mergentes significantur. Quæ omnia a gratia Evangelii sumuntur: In qua non est distinctio Judæi et Græci (Rom. x, 12).

« Venit fortior me post me. » Quis fortior est gratia, qua peccata abluuntur? Ille nimirum, qui septies et septuagies septies remittit peccata. Gratia prior quidem est, sed semel remittit per baptismum. Misericordia vero in miseros ab Adam usque ad Christum, per septuaginta septem generationes: et usque ad centum quadraginta quatuor nulla pervenit.

« Cujus non sum dignus procumbens solvere corrigiam calciamentorum ejus. » Non est digna sola gratia procumbens in baptismo solvere corrigiam calciamentorum ejus, id est, mysterium incarnationis Dei. Calx enim extrema pars est corporis. In fine enim ad justitiam adest Salvator incarnatus. Unde bene per prophetam dicitur: *In Idumæam extendam calciamentum meum* (Psal. LIX, 10): quia nisi jungatur scientia spiritus, nemo per gratiam remissionis investigat incarnationis Christi mysterium quomodo Verbum caro factum est: unde caro Christi, unde anima, unde spiritus sumit exordium, ut homo verus fiat per omnia absque peccato: et Deus verus in Deo vero sine principio idem filius hominis, qui est in cælo: et quomodo tanquam sponsus procedens de thalamo suo, id est, virginali utero, clausum relinquens. Unde adveniente vero sponso, domus discalciati dicitur dominus Joannis, qui dicit: *Qui habet sponsam, sponsus est* (Joan. III, 29). Unde in specie columbæ Spiritus sanctus descendit. Cui in Cantico canticorum canitur: *Sponsa mea, amica mea, proxima mea, dilecta mea, columba mea* (Cant. IV, 7, 8; v, 2). Sponsa in patriarchis, amica in prophetis, proxima in Joseph

et Maria, dilecta in Joanne Baptista, columna in Christo et apostolis, quibus dicitur: *Estote prudentes sicut serpentes, et simplices sicut columbæ* (Matth. x, 16). Sequitur.

« Ego baptizavi vos in aqua: ille vero baptizabit vos in Spiritu sancto. » Dei vero fluvius semper plenus, semper est æqualis: de quo dictum est: *Fluminis impetus, lætificat civitatem Dei* (Psal. XLV, 5). Quid interest, inter aquam et Spiritum sanctum, qui ferebatur super aquas? Aqua ministerium est hominis: Spiritus vero ministerium est Dei. Unde scriptum est: *Spiritus Dei ferebatur super aquas* (Gen. 1, 2). Super, inquit, non subter. Sicut excellentior est anima, quam corpus quod regit, ita eminentior est spiritus quam anima. Sed mansit super eum spiritus: hæc est unctio Christi secundum carnem, de qua dicitur: *Propterea unxit te Deus, Deus tuus, oleo lætitiæ præ consortibus tuis* (Psal. XLIV, 8). Oleum non potest esse sub aqua: sic creator non potest sub creatura. Oleum de amaritudine surgit radicis, et in pabulum luminis, et in medicamina vulnerum, et in refectorem esurientium, in cacumine crescit. Unde fit unctio corporis Christi? de amaritudine passionis, et pervenit ad gloriam resurrectionis: unde nos Apostolus admonet, dicens: *Hoc enim sen. ite in vobis, quod et in Christo Jesu, et reliqua, usque ad mortem, mortem autem crucis: propter quod et Deus exaltavit illum, et donavit illi nomen, quod est super omne nomen: quia Dominus Jesus in gloria est Dei Patris* (Philipp. II, 5-11).

« Et factum est in diebus illis, venit Jesus a Nazareth Galilææ: et baptizatus est in Jordane a Joanne. Et statim ascendens de aqua vidit cælos apertos, et spiritum tanquam columbam descendentem, et manentem in ipso. Et vox facta est de cælis: Tu es Filius meus dilectus, in te complacui: et statim spiritus expulit eum in desertum: et erat ibi in deserto quadraginta diebus, et quadraginta noctibus: et tentabatur a Satana. Eratque cum bestiis, et angeli ministrabant illi. » Marcus evangelista sicut cervus ad fontes aquarum desiderans, saltus in planis et arduis dat; et culmina tantum pratorum carpit, et palmas in vertice portat; et velut apis melliflua, flores agri, cui odor veri Isaac simulatur, summam gustat: unde a Nazareth Galilææ venientem Jesum ad baptismum in Jordane a Joanne acceptum enarrat: et statim de aqua ascendisse, et apertos cælos vidisse, et spiritum ut columbam descendisse, et in ipso mansisse, et voce de cælis facta Patris, in dilecto filio complacuisse: et spiritum eum in deserto expulisse, et tentatum a Satana quadraginta diebus et noctibus fuisse cum bestiis, et angelis ministrantibus commemoratum esse. Qui ordo moraliter nobis secundum Christi exemplum sequendus est, festinantibus ad consortia angelica, quem Jesus prius opere ostendit quam voce doceret. Sic nos de volubilitate mundi, pendulæ voluntatis odore

floris munditia tracti, cum adolescentibus post sponsum currimus : et per baptismi sacramenta de duobus fontibus dilectionis, Dei et proximi, a gratia remissionis, abluimur, et ascendentes spe cœlestia secreta mundis cordis oculis intuemur. Dehinc Spiritum sanctum spiritu contrito et humiliato, cum simplici corde descendente ad mansuetos, et cum charitate nunquam cadente, maudentem suscipimus : et vox de cœlis Domini ad nos a Deo dilectos diriguntur, *Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur* (Matth. v, 9). Et tunc in nobis complacet Pater cum Filio, et Spiritu sancto quando efficiuntur unus spiritus cum Deo. Unde Filius Patrem interpellat pro nobis, dicens : *Pater sancte, conserva eos in nomine tuo, quos dedisti mihi, ut sint unum sicut et nos unum sumus* (Joan. xvii, 11). Tunc spiritus nos expellit in deserto quadragenario numero tentandos a Satana : ut patientia nobis probationem, probatio aut in spem, spes vero charitatem generet (Rom. v, 4, 5) ; cum non sit nobis collectatio adversus carnem et sanguinem : sed adversus principatus, et reliqua (Ephes. vi, 12). Et tunc bestiarum peccata erunt vobiscum, cum in arca animarum nostrarum, munda cum immundis animalibus mansuesimus, et cum leonibus sicut Daniel cubamus : cum spiritus non sit adversus carnem et sanguinem, nec caro concupiscit adversus spiritum. Post hæc angeli ministri, qui vident faciem Patris nostri in cœlis, semper mittuntur nobis, ut responsa et solatia cordibus et vigilantibus dent, dicentes : *Exaudivit est oratio tua* (Luc. i, 13). Et, *Nolite timere, Jesum quaerentes Nazarenum* (Marc. xvi, 6). Et, *Ego quos amo, arguo, et castigo* (Apoc. iii, 19) : et, Vincenti dabo edere de ligno, quod est in paradiso Dei mei (Apoc. ii, 7). Sequitur :

Postquam autem traditus est Joannes, venit Jesus in Galilæam prædicans Evangelium regni Dei, et dicens : Quoniam impletum est tempus, et appropinquabit regnum Dei. Postquam accepimus gratiam pro gratia (Joan. i, 16), carnalia decollantur, spiritualia vivificantur : cessante umbra, adest veritas. Joannes in carcere, lex in Judæa, Jesus in Galilæa ; salus in gentibus, prædicans Evangelium regni : *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum* (Matth. v, 3). Regno terreno succedit paupertas ; paupertati Christianorum tribuitur regnum sempiternum. Unde Dominus dicit : *Regnum meum non est de hoc mundo* (Joan. xviii, 36). Omnis enim honor terrenus, spumæ aquæ gracili vel fumo, vel somnio comparatur. Sequitur :

Pœnitentini, et credite Evangelio. Et præteriens secus mare Galilææ, vidit Simonem et Andream fratrem ejus, mittentes retia in mare. Erant autem piscatores. Et dixit eis Jesus : Venite post me, et faciam vos fieri piscatores hominum. Et protinus relictis retibus, secuti sunt eum. Et progressus inde pusillum, vidit Jacobum Zebedæi, et Joannem fratrem ejus, et ipsos componentes retia in navi : et

statim vocavit illos. Et relicto patre suo Zebedæo in navi cum mercenariis, secuti sunt eum. Nam nisi crederitis, non intelligetis (Isa. vii, 9). Amaritudinem radicis, dulcedo poni compensat : pericula maris, spes lucri deletat : dolorem medicinæ, spes salutis mitigat. Qui desiderat nucleum frangit nucem. Pœnitentiam agit, qui vult æterno bono adherere. Præconia Christi narrare digne possunt, qui ad palmam indulgentiæ meruerunt pervenire. Post hæc vocantur misi quatuor piscatores. Simon, et Andreas ; Jacobus et Joannes, relictis retibus, patre et nave cum mercenariis. Hæc quadriga vehimur ad æthera, ut Elias : his quatuor angulis construitur prima Ecclesia ; his quatuor litteris Hebraicis, id est, Tetragrammaton nomen Domini agnoscitur a nobis. Quibus simili exemplo præcipitur, ut audiamus vocem Domini vocantis, et obliviscamur populum vitiorum, et domum paternæ traditionis, quæ est stultitia Deo ; et rete aranearum, in quo nos velut culices pene lapsos tenebat aer inanis ; navem pristinae conversationis abominantes : pellibus enim mortuis tegitur Adam, qui genitor est noster secundum carnem. Et nunc deposito vetere homine, cum actibus suis, novum sequentes hominem, pellibus tegimur Salomonis, quibus sponsa gloriatur se factam esse formosam. Simon *obediens* ; Andreas, *virilis* ; Jacob, *supplantans*. Joannes, *gratia*, in Latino sonat. Quibus quatuor nominibus in agmen Domini conjungimur : obedientia, ut audiamus ; virilitate, ut pugnemus : supplantatione, ut perseveremus ; gratia, ut conservemur. *Nisi enim Dominus edificaverit domum, in vanum laborant, qui edificant eam.* (Psal. cxvii, 1). Quæ quatuor virtutes cardinales dicuntur : quia per prudentiam, obediunt ; per justitiam, viriliter agimus : per temperantiam, serpentem calcamus ; per fortitudinem, gratiam Dei meremur. Curis fratrum occupatus Marcum evangelistam explanare, ut volui, non valui, sed illum imitatus, summatim ejus propria tango : et sicut Ruth cognata Christi spicas, et racemos de post metentes, Noemi orbitæ colligo. Sed utinam ad Booz per hanc penuriam meam convivia pervenirem, furtum laudabile faciens ! Marcus dicit Evangelii in semetipso, non in semetipsis disponens, ordinem historiæ non secutus, mysteriorum ordinem servat. Unde in sabbatis primam virtutem narrat, dicens :

Et ingrediuntur Capharnaum : et statim Sabbatis ingressus in synagogam docebat eos : et stupebant super doctrina ejus. Erat enim docens eos, quasi potestatem habens, et non sicut scribæ. Et erat in synagoga eorum homo in spiritu immundo, et exclamavit dicens : Quid nobis et tibi, Jesu Nazarene : venisti perdere nos ? Scio qui sis, sanctus Dei. Et comminatus est ei Jesus, dicens : Obmutesce, et exi de homine. Et discerpens eum spiritus immundus, et exclamans voce magna, exiit ab eo. Et mirati sunt omnes, ita ut conquirent inier se dicentes : Quidnam est hoc ? quænam doctrina hæc

nova? Quia in potestate spiritibus immundis imperat, et obediunt ei. Et processit rumor ejus statim in omnem regionem Galilææ. Et protinus egredientes de synagoga, venerunt in domum Simonis, et Andree cum Jacobo et Joanne. Recumbebat autem socius Simonis febricitans, et statim dicunt ei de illa. Et accedens, elevavit eam apprehensa manu ejus, et continuo dimisit eam febris: et ministrabat eis. Vespere autem facto, cum occidisset sol, afferebant ad eum omnes male habentes, et dæmonia habentes. » Capharnaum *villa consolationis* interpretatur: sabbatum autem *requies*. Homo in spiritu immundo, genus humanum est: in quo immunditia regnavit ab Adam usque ad Moysen. Nam qui sine lege peccaverunt, sine lege perierunt (*Rom. xi, 12*): qui sciens sanctum Dei, obmutescere jubetur: dum scientes quidem Deum, non sicut Deum glorificaverunt, sed servierunt potius creaturæ, quam creatori (*Rom. i, 25*), spiritus discernens hominem, exiit ab eo. Appropinquante salute, appropinquat tentatio. Pharao dimissus ab Israel, persequitur Israel: diabolus contentus, surgit in scandala. Socius Petri febricitans, secunda virtute lavatur, et apprehensa manu ejus, sanatur. Febris intemperantiam significat: de qua nos filii synagogæ per manum disciplinæ, et elevationem desiderii sanamur, et hujus qui sanat nos ad vesperum, declinantis a nobis, ministramus voluntati.

« Et erat omnis civitas congregata ad janam, et curavit multos, qui vexabantur variis languoribus. Et dæmonia multa efficiebat, et non sinebat ea loqui, quoniam sciebant eum. Et diluculo valde surgens egressus abiit in desertum locum, ibique orabat: et persecutus est eum Simon, et qui cum illo erant. Et cum invenissent eum, dixerunt ei, Quia omnes quærent te. Et ait illis: Eamus in proximos vicos et civitates, ut et ibi prædicem: ad hoc enim veni. Et erat prædicans in synagogis eorum, et in omni Galilæa, et dæmonia efficiens. Et venit ad eum leprosus, deprecans eum: et genu flexo, dixit: Si vis, potes me mundare. Jesus autem misertus ejus, extendit manum suam, et tangens eum, ait illi: Volo, mundare. Et cum dixisset, statim discessit ab eo lepra et mundatus est, et comminatus est ei, statimque ejecit illum, et dixit ei: Vide, nemini dixeris, sed vade, ostende te principi sacerdotum, et offer pro emundatione tua, quæ præcepit Moyses in testimonium illis. At ille egressus, cepit prædicare, et diffamare sermonem. » Janus regni, moraliter pœnitentia est, cum fide: quæ operatur salutem languoribus variis. Varia etenim sunt vitia, quibus languescit civitas mundi. Unde leprosus tertia virtute mundatur: deprecans genu flexo Domini voluntatem, qui non vult mortem peccatoris, sed ut convertatur, et vivat. Lepra nostra peccatum primi hominis est: quæ a capite cepit, quando regna mundi desideravit. *Radix enim omnium malorum est cupiditas* (*1 Tim. vi, 10*). Unde Givzi avaritiam secutus, lepra suffunditur; quæ sacerdoti vero

A secundum ordinem Melchiselech ostensa, oblatione mundatur, dicenti: *Date eleemosynam, et ecce omnia munda sunt vobis* (*Luc. xii, 33*). Sequitur de propriis Marci.

« Ita ut jam non posset manifeste introire in civitatem, sed foris in desertis locis esse, et conveniebant ad eum undique. » Certe non omnibus manifestatus est Jesus, qui latis atque planis serviunt laudibus, et propriis voluptatibus; sed his, qui foris cum Petro exeunt, et in desertis locis, quæ elegit Dominus ad orandum et reficiendum populum, qui deserunt delectationes mundi, et deserunt omnia quæ possident, ut dicant: *Portio mea Dominus* (*Psal. cxviii, 57*). Gloria vero Domini manifestatur his qui conveniunt undique: id est, per plana et ardua: quosque nihil potest a charitate Christi separare.

CAPUT II.

« Et iterum intravit Capharnaum post dies, et auditum est quod in domo esset, et convenerunt multi, ita ut non caperet neque ad janam, et loquebatur eis verbum. Et venerunt ad eum ferentes paralyticum, qui a quatuor portabatur: et cum non possent offerre eum illi, præ turba, nudaverunt tectum ubi erat: et patefacientes submiserunt grabatum in quo paralyticus jacebat. Cum autem vidisset Jesus fidem illorum, ait paralytico: Fili, dimittuntur tibi peccata tua. Erant autem illic quidam de scribis, sedentes et cogitantes in cordibus suis: Quid hic sic loquitur? Blasphemat. Quis potest dimittere peccata, nisi solus Deus? Quo statim cognito Jesus spiritu suo, quia sic cogitarent intra se, dicit illis: Quid ista cogitatis in cordibus vestris? Quid est facilius, dicere paralytico, dimittuntur tibi peccata, an dicere: surge, tolle grabatum tuum, et ambula? Ut autem sciatis, quia Filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata, ait paralytico: Tibi dico, surge, tolle grabatum tuum, et vade in domum tuam. Et statim surrexit ille, et sublato grabato, abiit inde coram omnibus: ita ut mirarentur omnes, et honorificarent Deum, dicentes: Quia nunquam sic vidimus. Et egressus est rursus ad mare, omnisque turba veniebat ad eum, et docebat eos. Et cum præteriret, vidit Levi Alphæi sedentem ad telonium, et ait illi: Sequere me. Et surgens, secutus est eum. Et factum est cum accumberet in domo illius, multi publicani et peccatores simul discumbabant cum Jesu, et discipulis ejus. Erant enim multi qui sequebantur eum. Et scribæ et pharisæi, videntes quia manducaret cum peccatoribus et publicanis, dicebant discipulis ejus: Quare cum publicanis et peccatoribus manducat et bibit magister vester? Hoc audito, Jesus ait illis: Non necesse habent sani medico, sed qui male habent: non enim vent vocare justos, sed peccatores. Et erant discipuli Joannis et Pharisæi jejunantes, et veniunt, et dicunt illi: Quare discipuli Joannis et Pharisæorum

jejunant, tui autem discipuli non jejunant? Et ait illis Jesus : Numquid possunt filii nuptiarum, quandiu cum illis sponsus est, jejunare? Quanto tempore habent secum sponsum, non possunt jejunare. Venient autem dies, cum auferetur ab eis sponsus, et tunc jejunabunt in illis diebus. Nemo assumentum panni rudis assuit vestimento veteri, alioqui auferit supplementum novum a veteri : et major scissura fit. Et nemo mittit vinum novum in utres veteres : alioquin dirumpet vinum utres, et vinum effundetur, et utres peribunt. Sed vinum novum in utres novos mitti debet. Et factum est iterum cum Dominus Sabbatis ambularet per sata, et discipuli ejus cœperunt prægredi, et vellere spicas. Pharisei autem dicebant ei : Ecce, quid faciunt discipuli tui Sabbatis, quod non licet? Et ait illis : Nunquam legis, quid fecerit David, quando necessitatem habuit, et esuriit ipse, et qui cum eo erant : quomodo introivit in domum Dei sub Abiathar principe sacerdotum, et panes propositionis manducavit, quos non licebat manducare nisi sacerdotibus? et dedit eis, et qui cum eo erant. Et dicebat eis : Sabbatum propter hominem factum est, et non homo propter Sabbatum. Itaque dominus est Filius hominis etiam Sabbati. Deinde quarta virtute, veniunt quatuor viri portantes paralyticum in grabato : qui turba offensus nudant tectum. Quorum per fidem dimittuntur paralytico peccata : qui portat lectum, quo portatus est, et vadit in domum suam coram omnibus. Paralysis autem typus est corporis : quo piger jacet in mollitia carnis, habens desiderium salutis : et corporis ignavia, et duplis cogitationibus, ac si nervatus membris, offendit : quem portant quatuor, quas supra diximus virtutes, ad tegulas divinitatis, et sapientiæ, in domo carnis Christi patefactas. Cui vice dicitur muneris, portare carnem, quæ se portabat : ut per aliam viam, cum magis in suam redeat regionem. Post hæc peccator Levi Alphæi. Levi, *appositus* interpretatur : qui relicto telonio negotiorum sæcularium, solum sequitur verbum quod dicit : *Qui non renuntiaverit omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus* (Luc. xiv, 33).

CAPUT III.

Et introivit iterum in synagogam, et erat ibi homo habens manum aridam, et observabant eum, si Sabbathis curaret, ut accusarent illum. Et ait homini habenti manum aridam : Surge in medium. Et dicit eis : Licet Sabbatis benefacere, an male : animam salvam facere, an perdere? At illi tacebant. Et circumspiciens eos in ira, contristatus super cæcitate cordis eorum, dicit homini : Extende manum tuam. Et extendit. Et restituta est manus illius. Exeuntes autem Pharisei, statim cum Herodianis consilium faciebant adversus eum, quomodo eum perdorent. Jesus autem cum discipulis suis secessit ad mare, et multa turba a Galilæa et Judæa secuta est eum, et ab Hierosolymis, et ab Idumæa, et trans Jordanem : et qui circa Tyrum et Sidonem multitudo

magna, audientes quæ faciebat, venerunt ad eum. Et dixit discipulis suis, ut navicula sibi deservirent propter turbam, ne comprimerent eum. Multos enim sanabat, ita ut irruerunt in eum, ut illum tangerent, quotquot habebant plagas. Et spiritus mundi cum illum videbant, procidebant ei. Et clamabant, dicentes : Tues Filius Dei. Et vehementer comminabatur eis, ne manifestarent illum. Quinta virtute, erat homo manum habens aridam, cui dicitur, *Extende manum tuam* : qui significat avares, qui, nolentes dare, volunt accipere : prædari, et non largiri. Quibus dicitur, ut extendant manus suas, id est, qui furabatur, jam non furetur : magis autem laboret operando manu sua quod bonum est, ut habeat unde communicet indigentibus (Ephes. iv, 28).

Et ascendens in montem, vocavit ad se quos voluit ipse, et venerunt ad eum. Et fecit ut essent duodecim cum illo, et ut mitteret eos prædicare. Et dedit illis potestatem curandi infirmitates, et ejiciendi dæmonia. Et imposuit Simoni nomen Petrus ; et Jacobum Zebedæi, et Joannem fratrem Jacobi : et imposuit eis nomina Boanerges, quod est, filii tonitruum ; et Adream, et Philippum, et Bartholomæum, et Matthæum, et Thomam, et Jacobum Alphæi, et Thaddæum, et Simonem Chananeum, et Judam Iscariotem, qui et tradidit illum. Est consuetudo Scripturæ divinæ allegorice loqui, et cum aliud dicat, aliud velit intelligi. Quod in Evangeliiis positum frequenter invenies : sed nobis necesse est, ut sic excelsiora sensibus nostris applicemus, ut tamen cuncta secundum historiarum veritatem cernamus ; Christus enim solus spiritualiter mons est : mons quidem breviter a nobis laudatus, sed cœlestium rerum qualitate copiosus, ex quo aquæ vivæ decurrunt ; lac in parvolorum salutem præparatur ; pinguedo spiritualis agnoscitur, et quidquid summe bonum creditur, in montis istius est gratia constitutum, qui est mons montium, et sanctorum : quos quotidie ad se de præsentibus ærumnis invitat. In montem vocantur excelsi merito et verbo, ut locus meritis congruat altis, ut essent duodecim cum illo. Speciem Jacob dilexit Dominus (Psal. xlvj, 5), et cum divideret Altissimus gentes, et separaret filios Adæ, statuit terminos populorum juxta numerum filiorum Israel (Deut. xxxii, 8) : ut sint ipsi super thronos duodecim, judicantes duodecim tribus Israel (Matth. xix, 28) : quibus data est potestas, quam Filius a Patre accepit secundum carnem, ut opera quæ ipse fecit, et ipsi faciant, et majora horum faciant (Joan. xiv, 12). Et imposuit Simoni nomen Petrus. De obedientia ascendit ad agnitionem : *Qui enim habet dabitur ei, et abundabit* (Matth. xiii, 12) : et Jacobum, qui supplantata habet tota desideria carnis, et Joannem, qui gratia accepit, quod alii per laborem tenent : et imposuit eis nomina Boanerges, quod est *filii tonitruum* : quorum trium sublime meritum, in monte meretur audire tonitruum Patris, per nubem de Filio tonantis :

Hic est Filius meus dilectus (Matth. xvii, 5), ut per nubem carnis, et ipsi ignem verbi, ac si fulgura in pluviam spargerent in terris : quoniam Deus fulgura in pluviam fecit : ut exstinguat misericordia, quod iudicium inurit. Unde propheta dicit : *Misericordiam et iudicium cantabo tibi, Domine* (Psal. c, 4). Et Andream, qui virili forma vim facit perditioni suæ, ut responsum mortis in se semper habeat : et anima ejus sit semper in manibus suis. Et Philippum, qui est *os lampadis* : qui illuminare potest ore, quod corde concepit. Cui dedit Dominus apertionem oris illuminati. Scimus hunc modum locutionis proprium Scripturarum esse divinarum, quando Hebræorum nomina ad aliquod mysterium significationis sunt posita : quod nunc Evangelista ex Dei persona vehementer affectans interserit. Et Bartholomæum, qui *filius est suspendentis aquas*. Et quis est filius suspendentis aquas, nisi qui dixit : *Et mandabo nubibus meis ne pluant super eam imbrem* (Isa. v, 6) ? Nomen vero filii Dei, per pacem et dilectionem acquiritur inimici. *Beati enim pacifici, quoniam filii Dei sunt* (Matth. v, 9) ; et, *Diligite inimicos vestros, ut sitis filii Dei*, et reliqua (Ibid. 44, 45). Et Matthæum, qui est *donatus*, cui donatur a Domino, ut non solum remissionem peccatorum adipiscatur, sed in numero ascribatur apostolorum : ut leo et bos simul comedant, et lupus cum agno pascatur. Et Thomam, qui est *abyssus*. Multi enim profunda scientes Dei, minime proferunt, ut Paulus ait : *Scio hominem*, et reliqua : usque, *quæ non licet hominibus loqui* (II Cor. xii, 2 seqq.). Et Jacobum Alphaei, id est *docti vel millesimi*. Cujus a latere cadunt mille, et decem millia a dextris ejus. Jacobus alter, cui *collocatio non est adversus carnem et sanguinem, sed adversus spirituales nequitas* (Ephes. vi, 12). Et Thaddæum, qui est *corcutum*, id est, cordis cultor : qui conservat cor suum omni custodia. Munditia namque cordis Deus videtur, ut per vitrum mundum forma ostenditur expressa. Et Simonem Chananæum, qui et zelotes. Simon, *ponens tristitiam* interpretatur, *Beati* namque *qui lugent : quoniam ipsi consolabuntur* (Matth. v, 5). Trinum luctum implet, qui consolationem futuram querit. Delet peccata propria cum David et Maria ; flet cum flentibus cum Paulo : et flet multum cum Joanne, qui dicebat : *Et ego flebam multum : quia nemo dignus inventus est qui aperiret librum, et solveret signacula ejus* (Apoc. v, 4). *Zelotes* autem dicitur, quem zelus domus Dei comedit : ut Phinees sacerdos, ut cesset quassatio. Et Judam Isariotem, qui tradidit illum : qui non delet peccatum suum per pœnitentiam : nec illud deletur per memoriam. Unde de eo dicitur : *Et peccatum matris ejus non deleatur. Fiant contra Dominum semper* (Psal. cviii, 14, 15). Judas, *confiteas*, vel *gloriosus* interpretatur. Isariotis autem, *memoria mortis*. Confessores sunt multi in Ecclesia superbi et gloriosi : quorum primus Simon Magus, et Arius, et cæteri hæretici, quorum memoria mortalis ideo in Ecclesia celebratur, ut de-

vitentur. Hæ sunt duodecim differentiæ apostolorum et prædicatorum : qui terni, quaterni circa tabernaculum Domini excubant : et sancta Domini verba humeris operum propriis portant : ut tabernaculum unum mansionibus multis ad terram repromissionis portent : quos unius exemplum ad timorem humiliat, ut angelos Luciferi illius casus conservet, ut non gloriatur sapiens in sapientia sua : sed qui gloriatur, in Domino gloriatur (I Cor. i, 29, 31).

« Et veniunt ad domum, et convenit iterum turbæ, ita ut non possent neque panem manducare : et cum audissent sui, exierunt tenere eum. Dicebant enim, quoniam in furorem versus est. Et Scribæ, qui ab Hierosolymis descenderant ; dicebant, quoniam Beelzebub habet : et quia in principe dæmoniorum ejicit dæmonia. Et convocatis eis, in parabolis dicebat illis : Quomodo potest Satanæ Satanam ejicere ? Et si regnum in se dividatur, non potest regnum illud stare. Et si domus super semetipsam dispertiat, non potest domus illa stare : et si Satanæ conturrexerit in semetipsum, dispertitus est : et non poterit stare, sed finem habet. Nemo potest vasa fortis ingressus in domum diripere, nisi prius fortem alliget : et tunc domum ejus diripiet. Amen dico vobis, quoniam omnia dimittentur filiis hominum peccata et blasphemiæ, quibus blasphemaverunt. » Hic proprie Marcus convenire Jesum, cum discipulis suis ad domum narrat : et iterum turbas, ut non possent panem manducare, convenisse commemorat. Et discipulos putasse, quod in furorem vertetur, quia Scribæ, qui ab Hierosolymis venerant, dicebant, quod Beelzebub habet. *Sicut exaltantur cæli a terra : sic exaltatæ sunt viæ Domini a viis nostris* (Isa. lv, 9). A hoc namque venit, quod audivit et patitur, qui nobis dicit : *Beati eritis cum maledixerint vobis homines*, et reliqua, usque, *merces vestra in cælis* (Matth. v, 11, 12). Domus ad quam veniunt, primitiva est Ecclesia. Turbæ quæ impediunt panem manducare, peccata et vitia sunt : quia *qui manducat indigne, iudicium sibi manducat et bibit, non dijudicans corpus Domini* (I Cor. xi, 27). Unde Dominus in furorem vertitur, cum dicit : *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis*, et reliqua, usque, *non habebitis vitam in vobis* (Joan. vi, 54).

« Qui autem blasphemaverit in Spiritum sanctum, non habet remissionem in æternum, sed reus erit æterni delicti : quoniam dicebant, spiritum impium habet. » Quia non meretur pœnitentiam agere, ut recipiatur, qui, Christum intelligens, principem dæmoniorum esse dicebat : quia nunquam solvitur a carcere, qui quadrantem verbi novissimum non solverit ante finem vitæ. Quatuor namque partibus denarius vitæ fundatur æternæ : ut quod corde credis, ore confitearis : et quod confiteris, opere impleas, et quod impleveris, decere non cesses. *Qui enim fecerit et docuerit, hic magnus vocabitur in regno calorum* (Matth. v, 10).

« Et veniunt mater ejus et fraires : et foris

stantes miserunt ad eum vocantes eum : et sedebat A
circa eum turba, et dicunt ei : Ecce mater tua et
fratres tui foris quærunt te. Et respondens eis ait:
Quæ est mater mea et fratres mei? Et circumspi-
ciens eos, qui in circuitu ejus sedebant, ait : Ecce
mater mea, et fratres mei. Qui enim fecerit volun-
tatem Dei, hic frater meus, et soror mea, et mater
mea est. » Ut sciamus nos esse fratres ejus et
matrem, si voluntatem Patris ejus impleverimus :
ut cohæredes simus ejus, qui non in sexibus, sed
in factis discernit.

CAPUT IV.

« Et iterum cœpit docere ad mare, et congregata
est ad eum turba multa, ita ut in navim ascendens,
sederet in mari, et omnis turba circa mare super
terram erat, et docebat eos in parabolis multa, et B
dicebat illis in doctrina sua : Audite. Ecce exit
seminans ad seminandum. Et dum seminat, aliud
cecidit secus viam : et venerunt volucres cœli, et
comederunt illud. Aliud vero cecidit super petrosa,
ubi non habuit terram multam, et statim exortum
est, quoniam non habebat altitudinem terræ : et
quando exortus est sol, exæstuvavit, et eo quod non
habebat radicem, exaruit. Et aliud cecidit in spina-
sas, et ascenderunt spinæ, et suffocaverunt illud,
et fructum non dedit. Et aliud cecidit in terram
bonam, et dabat fructum ascendentem, et crescen-
tem : et afferebat unum tricesimum, et unum sexa-
gesimum, et unum centesimum. Et dicebat : Qui
habet aures audiendi, audiat. Et cum esset singu-
laris, interrogaverunt eum hi (qui cum eo erant) C
duodecim, parabolam. Et dicebat eis : Vobis datum
est nosse mysterium regni Dei : illis autem, qui
foris sunt, in parabolis omnia fiunt : ut videant,
et non videant : et audientes audiant, et non intel-
ligant : ne quando convertantur et dimittantur eis
peccata. Et ait illis : Nescitis parabolam hanc, et
quomodo omnes parabolæ cognoscetis? Qui semi-
nat, verbum seminat. Hi autem sunt, qui circa
viam, ubi seminatur verbum, et cum audierint,
confestim venit Satanas, et auferit verbum, quod
seminatum est in cordibus eorum. Et hi sunt,
similiter, qui super petrosa seminantur : qui cum
audierint verbum, statim cum gaudio accipiunt
illud : et non habent radicem in se, sed temporales D
sunt : deinde orta tribulatione, et persecutione
propter verbum, confestim scandalizantur. Et alii
sunt, qui in spinis seminantur. Illi sunt, qui ver-
bum audiant : et ærumnæ sæculi, et deceptio divi-
tiarum, et circa reliqua concupiscentiæ introeuntes
suffocant verbum : et sine fructu efficitur. Et hi
sunt, qui super terram bonam seminati sunt : qui
audiant verbum, et accipiunt, et fructificant
unum tricesimum, unum sexagesimum, et unum
centesimum. » Ut locus docendi indicet auditores
amaros fuisse ac instabiles. Et ideo in parabolis
loquitur eis, ut requirerent quod non intelligerent;
et per apostolos, quos contemptos habebant,
discerent mysterium regni, quod ipsi non habe-

bant. Mare mundum istum debere suscipi, frequenti
lectione jam notum est : quod et gustu amarum
est, et vitiorum fluctibus inquietum est. Sed ab
ipso Domino eripi potuissent, qui amara mutat in
dulcedinem, tristitia vertit in gaudium : et ægritu-
dines detestabiles, in salutem. Parabola est natura
discrepantium rerum sub alia similitudine facta
comparatio, more providentiæ suæ, ut qui cœlestia
capere non poterant, per similitudines terrenas,
audita percipere potuissent. Παροβολή Græco voca-
bulo dicitur similitudo, quando illud, quod intelli-
gi volumus, per comparationes aliquas indicamus : sic
enim ferreum quempiam dicimus, quando du-
rum ac fortem desideramus intelligi : cum velocem,
ventis aut avibus comparamus. Quod in tricesimo,
et sexagesimo, et centesimo fructu continetur :
hoc est, Lege, et Prophetia, et Evangelio : quod in
ore trium testium mysterium regni in monte
ostensum, id est, Moysi, et Eliæ, et Jesu consistat.

« Et dicebat illis : Nunquid venit lucerna, ut
sub modio ponatur, aut sub lecto? nonne ut super
candelabrum ponatur? Non est enim aliquid abs-
conditum, quod non manifestetur, nec factum est
occultum, quod non veniat in palam. Si quis habet
aures audiendi, audiat. Et dicebat illis : Videte,
quid audiatis. In qua mensura mensi fueritis,
remetietur vobis, et adjicietur vobis. Qui enim
habet, dabitur illi; et qui non habet, etiam quod
habet auferetur ab eo. » Lucerna verbum est de
tribus seminibus. Modius autem legens, auditus
est inobedientium. Candelabrum, apostoli sunt,
quos illuminavit verbum Domini absconditum et
occultum. Parabola utriusque seminis est. In palam
vero venit, dum a Domino tractatur. Et dicebat :
« In qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis. »
Etenim secundum mensuram fidei, unicuique divi-
ditur intelligentia mysteriorum : et adjicietur,
dum scientiæ etiam adjicientur virtutes. « Qui enim
habet, dabitur ei : » id est, qui habet fidem, habe-
bit virtutem : et qui habet opus verbi, habebit
intelligentiam mysterii. Et qui non habet e contra
fidem, deficit virtute, et qui non habet opus
verbi, ejus intelligentia caret. Et qui non intelligit,
jam auditum perdidit, ac si non audisset.

« Et dicebat : Sic est regnum Dei, quemadmodum
si homo jaciât sementem in terram, et dormiat, et
exurgat nocte et die, et semen germinet et in-
crescat dum nescit ille. Ulro enim terra fructifi-
cat, primum herbam, deinde spicam, deinde ple-
num frumentum in spica. » Et hanc parabolam
prædictis consequentem proprie sumpsit Marcus.
Scripturas novimus divinas, per similitudines ter-
renas plerumque cœlestia sacramenta monstrare :
sicut totum corpus constat Evangeliorum. Regnum
Dei, Ecclesia est, quæ regitur a Deo, et ipsa regit
homines : et contrarias virtutes et vicia calcât : et
est centurio habens sub se milites. Homo jaciens
semen, Filius hominis est ; semen, verbum vitæ :
terra, corda humana. Dormitatio hominis, mora

est Salvatoris. Exsurgit semen nocte et die. Post A somnum Christi, numerus credentium per adversa, et prospera magis magisque germinabat in fide: et crevit in opere, dum nescit ille. Tropica est ista locutio; et in Scripturis divinis creberrima consuetudine seminatur, id est, nescire nos fecit, quis fructum in finem afferat, dum dicit: *Qui perseveraverit usque in finem, ipse salvabitur* (Matth. x, 22). Ultra enim terra fructificat, dum voluntatem nostram Deus expectat, dicens: *Si vis pervenire ad vitam, serva mandata* (Matth. xix, 17). Primum herbam, id est timorem. *Initium enim sapientie timor Domini* (Eccli. i, 16). Deinde spicam, id est poenitentiam lacrymosam. Deinde plenum fructum in spica, id est charitatem. *Plenitudo enim legis, charitas est* (Rom. xii, 10).

« Et cum ex se produxerit fructus, statim mittit falcem, quoniam adest messis. Et dicebat: Cui assimilabimus regnum Dei: aut cui parabolæ comparabimus illud? Sicut granum sinapis, quod cum seminatum fuerit in terra, minus est omnibus seminibus quæ sunt in terra: et cum seminatum fuerit, ascendit, et fit majus omnibus oleribus: et facit ramos magnos, ita ut possint sub umbra ejus aves cæli habitare. Et talibus multis parabolis loquebatur eis verbum, prout poterant audire: sine parabola autem non loquebatur eis. » Falx, est mors, vel judicium, quod secatur omnia: quoniam adest messis, id est consummatio sæculi: in qua justi gaudebunt, qui in lacrymis seminaverunt. Quod semen iterum similit granum sinapis, quod minimum in timore est, magnum autem in charitate, quæ est major omnibus oleribus: quia *Deus charitas est* (I Joan. iv, 8). Et, *Omnis caro jenum* (Isa. xl, 6). Et, *Qui infirmus est, olera manducet* (Rom. xiv, 2). Et fert ramos misericordiæ et compassionis. Cujus sub umbra pauperes Christi, qui sunt cæli animalia, delectantur habitare.

« Scorsum autem discipulis suis disserabat omnia. Et ait illis in die illa, cum sero esset factum: Transeamus contra. Et dimittentes turbam, assumunt eum, ita ut erat in navi: et aliæ naves erant cum illo. Et facta est procella magna venti, et fluctus mittebat in navim, ita ut impleretur navis. » Illi enim digni erant audire mysteria in penetrabili intimo sapientiæ: qui, remotis cogitationum malorum tumultibus, in solitudine virtutum permanebant. Sapientiæ enim est in tempore otii. Dehinc ad mare veniant, et fluctibus turbantur.

« Et erat ipse in puppi super cervical dormiens: et excitant eum, et dicunt illi: Magister, non ad te pertinet, quia perimus? Et comminatus est vento, et dixit mari: Tace, obmutesce. Et cessavit ventus, et facta est tranquillitas magna: et ait illis: *Quid timidi estis? Necdum habetis fidem. Et timuerunt timore magno, et dicebant ad alterutrum: Quis, putas, est iste, quia ventus et mare obediunt ei?* » Puppis mortuis pallibus vivos continet, et fluctus arcet, et ligno solidatur, id est, cruce et

morte Domini, Ecclesia salvatur. Cervical, corpus Domini est: cui divinitas sicut caput inclinata est. Puppis, initium Ecclesiæ est: in qua Dominus dormit morte corporali: Quia nunquam dormiet, qui custodit Israel (Psal. cxx, 4). Comminatur vento et mari, ut taceat, de quo dicitur: *Tu dominaris potestati maris*, et reliqua (Psal. lxxxviii, 10). Ventus et mare, dæmones et persecutores sunt: quibus dicit, tace: quando compeccit elicta regum iniquorum, ut voluerit: quia non est hominis, ut dirigat gressus suos. Tranquillitas magna, pax Ecclesiæ est post pressuram, sive theoria, post actualem vitam.

CAPUT V.

B « Et venerunt trans fretum maris in regionem Gerasenorum. Et exeunti ei de navi, statim occurrit de monumentis homo in spiritu immundo, qui domicilium habebat in monumentis. Et neque catenis jam quisquam poterat eum ligare: quoniam sæpe compedibus et catenis vinctus, dirupisset catenas, et compedes comminasset, et nemo poterat eum domare. Et semper die ac nocte in monumentis, et in montibus erat clamans, et concidens se lapidibus. Videns autem Jesum a longe, cucurrit et adoravit eum, et clamans voce magna dixit: *Quid mihi et tibi, Jesu, Fili Dei altissimi? Adjero te per Deum, ne me torqueas.* Dicebat enim illi: *Exi, spiritus immunde, ab homine.* Et interrogabat eum: *Quod tibi nomen est?* » Sexta virtute sanatur, qui in monumentis domicilium habebat: nec catenis ligatus, nec compedibus. Nemo enim domare eum poterat. In montibus et in monumentis erat clamans, et concidens se lapidibus. Hic est desperatissimus gentium populus, quem enumerat Apostolus: Superbus, elatus, immundus, sanguinarius, idololatra, ignominiosus, nec in lege naturæ, nec Dei, nec humano timore alligatus (Rom. i, 21-32).

« Et dicit ei: *Legio mihi nomen est, quia multi sumus.* Et deprecabatur eum multum, ne se expelleret extra regionem. Erat autem ibi circa montem grex porcorum magnus pascens. Et deprecabantur eum spiritus, dicentes: *Mitte nos in porcos, ut in eos introeamus.* Et concessit eis statim Jesus. Et D exeuntes spiritus immundi, introierunt in porcos, et magno impetu grex precipitatus est in mare ad duo milia, et suffocati sunt in mari. Qui autem pascebant eos, fugerunt et nuntiaverunt in civitatem, et in agros. Et egressi sunt videre quid esset facti: et veniunt ad Jesum, et vident illum, qui a dæmonio vexabatur, sedentem vestitum et sanæ mentis, et timuerunt. Et narraverunt illis, qui viderant qualiter factum esset ei, qui dæmonium habuerat, de porcis. Et rogare cœperunt eum, ut discederet de finibus eorum. Cumque ascenderet navim, cepit illum deprecari, qui a dæmonio vexatus fuerat, ut esset cum illo. Jesus autem non admisit eum, sed ait illi: *Vade in domum tuam ad tuos, et annuntia illis quanta tibi Dominus fecerit, et mi-*

sertus sit tui. Et abiit, et cepit prædicare in Decapoli, quanta sibi fecisset Jesus, et omnes mirabantur. Et cum transcendisset Jesus in navi rursus transfretum, convenit turba multa ad eum, et erat circa mare : et venit quidam de archisynagogis nomine Jairus, et videns eum, procidit ad pedes ejus, et deprecabatur eum multum, dicens : Quoniam filia mea in extremis est ; veni, impone manus super eam, ut salva sit, et vivat. Et abiit cum illo, et sequebatur eum turba multa : et comprimebant eum. Et mulier, quæ erat in profluvio sanguinis annis duodecim, et fuerat multa perpressa a compluribus medicis, et erogaverat omnia sua, nec quidquam profecerat, sed magis deterius habebat, cum audisset de Jesu. » Legio, id est, decem millia, quæ cadunt ad dexteram Patris, quæ est Christus. Cui dæmonio grex porcorum creditur : cui nihil est utile, nisi ut simul in abyso, id est in inferno, sine respectu misericordiæ suffocetur, per impetum immaturæ mortis : a quibus fugiunt multi, qui pascebant eos. Flagellato etenim stulto, sapiens prudentior fit. Et rogant Jesum ut exeat a finibus eorum : ut ait Petrus : *Exi a me, Domine, quoniam immundus sum* (Luc. v, 8) : ne tangant arcam Dei, ut Oza (II Reg. vi, 6, 7). Homo sanatus mittitur in domum suam, et prædicat in Decapoli : dum a Romano nups regno, Judæi convertuntur, qui in littera tantum pendunt Decalogi. Post hæc venit Jairus archisynagogus, quia cum intraverit plenitudo gentium, tunc omnis Israel salvus fiet (Rom. xi, 25). Jairus, sive *illuminans*, sive *illuminatus*, interpretatur, id est, Judaicus populus umbra litteræ deposita, spiritu illustratus et illuminatus : prociens ad pedes Verbi, id est, ad incarnationem Jesu se humilians, rogat pro filia. Qui sibi vivit, alios vivere facit. Abraham et Moyses et Samuel rogant pro plebe mortua, et sequitur Jesus preces eorum. Septima virtute suscitatur mortua. Sed inter viam tangit fimbriam retro mulier sanguinaria : quæ profligatam eum salute perdidit in medicos nihil proficientes, substantiam. Septimo die requievit Deus ab omnibus operibus suis (Gen. ii, 2). Quando suscitatur mortua intus, et semiviva cum turbis. Fluxus sanguinis sterilitatem facit : unde dicitur ad Ecclesiam gentium : *Lætare, sterilis, quæ non paris* (Isa. liv, 1).

« Venit in turba retro, et tetigit vestimentum ejus. Dicebat enim : quia si vel vestimentum ejus tetigero, salva ero. Et confestim siccatus est fons sanguinis ejus, et sensit corpore, quia sanata esset a plaga. Et statim Jesus in semetipso cognoscens virtutem quæ exierat de illo, conversus ad turbam dicebat : Quis tetigit vestimenta mea ? Et dicebant ei discipuli sui : Vides turbam comprimentem te, et dicis, quis me tetigit ? Et circumspiciebat videre eam, quæ hoc fecerat. Mulier vero timens, et tremens, sciens quod factum esset in se, venit et prociens ante eum, et dixit ei omnem veritatem. Ille autem dixit ei : Filia, fides tua te salvam fecit,

vade in pace : et esto sana a plaga tua. Adhuc eo loquente veniunt ad archisynagogum, dicentes : Quia filia tua mortua est, quid ultra verax magistrum ? Jesus autem, audito verbo, quod dicebatur, ait archisynagogo : Noli timere, tantummodo crede. Et non admisit quemquam se sequi, nisi Petrum, et Jacobum, et Joannem fratrem Jacobi. Et veniunt in domum archisynagogi : et vidit tumultum, et flentes, et ejulantes multum, et ingressus ait illis : Quid turbamini et ploratis ? puella non est mortua, sed dormit. Et irridebant eum. Ipse vero, eiecit omnibus, assumit patrem et matrem puellæ, et qui secum erant : et ingrediuntur ubi puella erat jacens, et, tenens manum puellæ, ait illi : Talitha, cumi, quod est interpretatum, Puella, tibi dico, surge. Et confestim surrexit puella, et ambulabat. Erat autem annorum duodecim, et obstupuerunt stupore magno. Et præcepit illis vehementer ut nemo id sciret : et dixit dari illi manducare. » Id est, post resurrectionem. Fimbriam tangit, ac si cymbala et mala punica, quæ pendent de extremis oris tunicæ summi sacerdotis. Cymbalum, confessionem : malum punicum, martyrii voluntatem, et virtutum candorem, sive unitatem significat. Ad puellam dicitur : *Talitha, cumi*, id est, *Puella, surge*. Archisynagogo dicitur : *Filia tua mortua est*. Jesus autem dixit : « Non est mortua, sed dormit. » Utrumque est : mortua est vobis, mihi dormit. Annorum duodecim erat puella, et annis duodecim erat mulier perpressa. Peccata non credentium, apparent in initio fidei credentium. Unde dicitur : *Credidit Abraham Deo, et reputatum est ei ad justitiam* (Rom. iv, 3).

CAPUT VI.

« Et egressus inde, abiit in patriam suam : et sequebantur eum discipuli sui. Et facta Sabbato cepit in synagoga docere, et multi audientes admirabantur in doctrina ejus, dicentes : Unde huic hæc omnia ? Et quæ est sapientia quæ data est illi, et virtutes tales, quæ per manus ejus efficiuntur ? Nonne hic est faber filius Mariæ, frater Jacobi, et Joseph, et Judæ, et Simonis ? Nonne et sorores ejus hic nobiscum sunt ? Et scandalizabantur in illo. Et dicebat illis Jesus. » Deinde iens in patriam suam, filius fabri, Jesus vocatur. Et hoc mystice : sed fabri, qui fabricatus est auroram et solem, id est, Ecclesiam primam et sequentem : in quarum figura, mulier et puella sanantur.

« Quia non est propheta sine honore nisi in patria sua, et in domo sua, et in cognatione sua. Et non poterat ibi virtutem ullam facere : nisi paucos infirmos impositis manibus curavit. Et mirabatur propter incredulitatem eorum, et circuibat castella in circuitu, docens. Et convocavit duodecim, et cepit eos mittere binos, et dabat illis potestatem spirituum immundorum. Et præcepit illis ne quid tollerent in via, nisi virgam tantum : non peram, non panem, neque in zona ves, sed calcios sag-

Jallis, et ne induerentur duabus tunicis. Et dicebat eis : Quocumque introieritis in domum, illic manete donec exeatis inde. Et quicumque non receperint vos, neque audierint vos : exeunte inde, excutite pulverem de pedibus vestris in testimonium illis. Et exeuntes prædicabant, ut pœnitentiam agerent : et dæmonia multa ejiciebant, et ungebant oleo multos ægros, et sanabantur. » Comitatur sæpe vilitas originem, ut est, quis est filius Isaiæ ? Sed *Humilia Dominus respicit, et alta a longe cognoscit* (Psal. cxxxvii, 6). Mittantur deinde duodecim apostoli, et datur eis potestas præcepta docendi : ut comitetur verbum simul et factum : et cum promissis invisibilibus, visibiles virtutes micent : et cum ungebant oleo ægros, infirmitatem fidei virtute corroborant.

« Et audivit rex Herodes (manifestum enim factum est nomen ejus), et dicebat : Quia Joannes Baptista resurrexit a mortuis, et propterea virtutes operantur in illo. Alii autem dicebant, Quia Elias est ; alii vero dicebant, Quia propheta est, quasi unus ex prophetis. » Lucernam sub mod'o abscondi fas non est.

« Quo audito Herodes, ait : Quem ego decollavi Joannem, hic a mortuis resurrexit. Ipse enim Herodes misit ac tenuit Joannem, et vinxit eum in carcerem, propter Herodiam uxorem Philippi fratris sui, quia duxerat eam. Dicebat enim Joannes Herodi : Non licet tibi habere uxorem fratris tui. Herodias autem insidiabatur illi, et volebat occidere eum, nec poterat. Herodes enim metuebat Joannem, sciens eum virum justum et sanctum, et custodiebat eum : et audito eo, multa faciebat, et libenter eum audiebat. Et cum dies opportunus accidisset, Herodes natalis sui cœnam fecit principibus, et tribunis, et primis Galilææ. Cumque introisset filia ipsius Herodias, et saltasset, et placuisset Herodi, simulque recumbentibus, rex ait puellæ : Pete a me quod vis, et dabo tibi. Et juravit illi : Quia quicquid petieris, dabo tibi ; licet dimidium regni mei. Quæ cum exisset, dixit matri suæ : Quid petam ? At illa dixit, caput Joannis Baptistæ. Cumque introisset statim cum festinatione ad regem, petivit, dicens : Volo, ut protinus des mihi in disco caput Joannis Baptistæ. Et contristatus est rex propter jusjurandum ; et propter simul recumbentes noluit eam contristare ; sed misso spiculatore, præcepit afferri caput ejus in disco, et dedit illud puellæ, et puella dedit matri suæ. Quo audito, discipuli ejus venerunt, et tulerunt corpus ejus, et posuerunt illud in monumento. » Per ironiam expresse pronuntiat Herodes pellicens. Caput legis, quod est Christus, de corpore absceditur proprio, id est Judaico, populo, et datur gentili puellæ, id est Romanæ Ecclesiæ : et puella dat matri suæ adulteræ, id est, Synagogæ credituræ in fine. Corpus Joannis sepelitur, caput in disco collocatur, littera humo tegitur, spiritus in altari honoratur ac sumitur.

« Et convenientes apostoli ad Jesum, renuntiaverunt ei omnia quæ egerant et docuerant. » Ad locum unde exeunt flumina, revertuntur (*Eccle. i, 7*). Deo semper gratias referunt missi, quod acceperant.

« Et ait illis : Venite seorsum in desertum locum. » Et hoc proprie Marcus. Seorsum ducit quos elegit, ut inter malos viventes, mala non intendant : ut Lot in Sodomis, et Job in terra Hus, et Abdias in domo Achab.

« Et requiescit pusillum. Erant enim qui veniebant et redibant multi. Et nec spatium manducandi habebant. Et ascendentes in navim abierunt in desertum locum seorsum. Et viderunt eos abeuntes, et cognoverunt multi, et pedestres de omnibus civitatibus concurrerunt illuc, et prævenerunt eos. Et exiens vidit turbam multam Jesus, et misertus est super eos, quia erant sicut oves non habentes pastorem. Et cepit illos docere multa. Et cum jam hora multa fieret, accesserunt discipuli ejus, dicentes : Desertus est locus hic ; et jam hora præterit, dimitte illos, ut euntes in proximas villas et vicos, emant sibi cibos, quos manducant. Et respondens ait illis : Date illis vos manducare. Et dixerunt ei : Euntes emamus ducentis denariis panes, et dabimus illis manducare. Et dixit eis : Quot panes habetis ? Ite et videte. Et cum cognovissent, dicunt : Quinque, et duos pisces. Et præcepit illis ut accumbere facerent omnes, secundum contubernia super viride fenum. Et discubuerunt in partes per centenos, et

quinquagenos. Et acceptis quinque panibus et duobus piscibus, intrens in cœlum benedixit, et fregit panes, et dedit discipulis suis, ut ponerent ante eos. Et duos pisces divisit omnibus, et manducaverunt omnes, et saturati sunt. Et sustulerunt reliquias fragmentorum duodecim cophinos plenos, et de piscibus. Erant autem qui manducaverunt, quinque millia virorum. Et statim coegit discipulos suos ascendere navim, ut præcederent eum trans fretum ad Bethsaidam, dum ipse dimitteret populum. Et cum dimisisset eos, abiit in montem orare. Et cum sero esset, erat navis in medio mari, et ipse solus in terra : et videns eos laborantes in remigando,

(erat enim ventus contrarius eis), et circa quartam vigiliam noctis venit ad eos, ambulans super mare, et volebat præterire eos. At illi ut viderunt eum ambulans super mare, putaverunt phantasma esse : et exclamaverunt. Omnes enim viderunt eum, et conturbati sunt. Et statim locutus est cum eis, et dixit eis : Confidite, ego sum, nolite timere. Et ascendit ad illos in navim, et cessavit ventus. Et plus magis intra se stupebant. Non enim intellexerunt de panibus : erat enim cor eorum obtæcatum. Et cum transfretassent, venerunt in terram Genæzareth, et applicuerunt. Cumque egressi essent de navi, continuo cognoverunt eum : et percurrentes universam regionem illam, cœperunt in gratias eos, qui se male habebant, circumferre, ubi audiebant eum esse, et quocumque introibat in vicos,

vel in villas, aut civitates, in plateis ponebant infirmos, et deprecabantur eum ut vel sibi vestimenti ejus tangerent. » Ut aves in ramis sinapis : pusilla hic sanctis requies, longus labor. Sed postea dicitur illis, ut requiescant a laboribus suis (*Apoc. xiv, 13*). Erant enim qui veniebant, et ridebant multi; nec manducandi spatium habebant in arca Noe; et animalia, quæ intus erant, foris utebantur; et quæ foris erant, intro erumpabant. Sic nimirum agitur in Ecclesia: Judas recessit, latro accessit. Quandiu receditur a fide, nec Ecclesiæ requies est, sine mœrore. Rachel plorans filios suos, noluit consolari. Non est hic convivium, in quo bibitur vinum novum. Quando cantabitur canticum novum in cœlo novo, et in terra nova, ab hominibus novis? Cum mortale hoc induerit immortalitatem, cum quinque panibus et duobus piscibus, quinque millia hominum vespera vitæ pascentur; et duodecim cephali octava virtute pleni fragmentis colliguntur, cum sedent super thronos duodecim, judicantes duodecim tribus Israel. Qui sunt fragmenta? Abraham, Isaac, et Jacob: quando reliquæ salvæ sicut ex Israel? quando facie ad faciem videbimus, quod in lege Moysi, et prophetis et psalmis scriptum legimus de Christo. Unde post quartam vigiliam noctis, compescit Jesus tumorem maris, ambulans super illud, et dicit: « Conclite, ego sum: » quia videbimus eum sicuti est. Tunc cessavit ventus; et procella, Jesu sedente, regnante in navi: quæ est universalis Ecclesia. Sequitur: « Et quotquot tangebant eum, salvi fiebant. » Quando fugiet dolor et gemitus.

CAPUT VII.

« Et conveniunt ad eum Pharisei, et quidam de Scribis venientes ab Hierosolymis. Et cum vidissent quosdam ex discipulis ejus communibus manibus, id est non lotis, manducare panes, vituperaverunt. Pharisei autem et omnes Judæi nisi crebro laverint manus, non manducant, tenentes traditionem seniorum. Et a foro venientes nisi baptizentur, non comedunt. Et alia multa sunt, quæ tradita sunt illis servare: baptismata calicum, et urceorum, et seramentorum, et lectorum. Et interrogabant eum Pharisei et Scribæ: Quare discipuli tui non ambulant juxta traditionem seniorum: sed communibus manibus manducant panem? At ille respondens, dixit eis: Bene prophetavit Isaias de vobis hypocritis, sicut scriptum est: Populus hic labiis me honorat: cor autem eorum longe est a me. In vanum autem me colunt, docentes doctrinas et præcepta hominum. Relinquentes enim mandatum Dei, tenetis traditionem hominum; baptismata urceorum et calicum, et alia similia his facitis multa. Et dicebat illis: Bene irritum facitis præceptum Dei, ut traditionem vestram servetis. Moyses enim dixit, Honora patrem tuum et matrem tuam: et qui maledixerit patri, vel matri, morte moriatur. Vos autem dicitis: Si dixerit homo patri, vel

matri, Corban, quod est, donum quodecumque ex me tibi proderit, et ultra non dimittitis eum quidquam facere patri suo aut matri, reacindentes verbum Dei per traditionem vestram, quam tradidistis. Et similia hujusmodi multa facitis. Et advocans iterum turbam, dicebat illis: Audite omnes et intelligite: nihil est extra hominem introiens in eum, quod possit eum coinquinare: sed quæ de homine procedunt, illa sunt quæ coinquinant hominem. Si quis habet aures audiendi, audiat. Et cum introisset in domum a turba, interrogabant eum discipuli ejus parabolam. Et ait illis: Sic et vos imprudentes estis. Non intelligitis, quia omne extrinsecus introiens in hominem, non potest eum coinquinare: quia non intrat in cor ejus, sed in ventrem, et in secessum exit, purgans omnes escas. Dicebat autem, quoniam, quæ de homine exeunt, illa coinquinant hominem. Ab intus enim de corde hominum malæ cogitationes procedunt: adulteria, fornicationes, homicidia, furta, avaritiæ, nequitia, dolus, impudicitia, oculus malus, blasphemia, superbia, stultitia. Omnia hæc mala ab intus procedunt, et coinquinant hominem. Et inde surgens, abiit in fines Tyri et Sidonis, et ingressus domum, neminem voluit scire, et non potuit latere. Mulier enim, statim ut audivit de eo, cujus filia habebat spiritum immundum, intravit et procidit ad pedes ejus. Erat enim mulier gentilis Syrophœnissa genere, et rogabat eum ut dæmonium eijceret de filia ejus. Qui dixit illi: Sine prius saturari filios. Non est enim bonum sumere panem filiorum, et mitti in canibus. At illa respondit, et dicit illi: Utiq̄ue, Domine, nam catelli comedunt sub mensa de micis puerorum. Et ait illi: Propter hunc sermonem vade, exiit dæmonium a filia tua. Et cum abiisset domum suam, invenit puellam jacentem supra lectum, et dæmonium exiisse. » Phariseorum superbum latratum, furca rationis obtundit, id est Moysi et Isaiæ increpatione, ut nos adversantes hæreses verbis Scripturæ vincamus. Videntes discipulos non lotis manibus manducare, quod futuram gentium communionem significat. Munditia et baptismum Pharisæicum sterile est. Communicatio non lota apostolica, extendit palmites suos usque ad mare: quod culpa majus est. Traditio autem Pharisæica in mensis et puris vasis non est tractanda, sed abscienda et radenda. Sæpe enim traditionibus hominum, mandata Dei cedunt. Post hoc signum, mulier Syrophœnissa, cujus filia spiritum immundum habebat, intrans procidit ad pedes ejus. Erat enim gentilis mulier; rogat pro filia, quæ est mater nostra, Romana Ecclesia; et nata dæmoniaca, barbarica est Occidentalis natio, cujus fides fecit de cane ovem; mira spiritalis intellectus, non panem fractum litteræ sumere cupit. Fidelis, prudens et humilis meretur, quod poscit.

« Et iterum exiens de finibus Tyri, venit per Sidonem ad mare Galilææ inter medios fines Decapoleos. » Et hic proprie narrat Marcus decimam

virtutem. Tyrus interpretatur *angustia*, significans Judæam, cui Dominus dicit: *Coangustatum est stratum, breve est pallium, utrumque operire non potest: ut transferat se ad gentes alias.* Sidon vero *renatio* interpretatur, quæ fera indomitaque nostra natio est, et venit ad mare Galilææ, quod *fructuosa volubilitas* est: inter medios fines Decapoleos, quod interpretatur Decalogi mandata. Salvator ad salvandas gentes ab apostolis ducitur; qui interroganti se adolescenti quid faceret, respondit: *Nosti mandata (Luc. xviii, 20).*

« Et adducunt ei surdum et mutum. » Genus humanum per multa membra, ac si unus homo varia peste absumptus enumeratur; in protoplasto cæcatur, dum videt; surdus fit, cum audit; dum odoratur, emungitur; obmutescit, dum loquitur; B mæcus fit, dum manum extendit; incurvatur, dum erigitur; hydropticus fit, dum concupiscit; claudus fit, dum progreditur; lepra suffunditur, dum nudatur; dæmone impletur, dum divinitatem appetit; morte moritur, dum audacter excusat, quod inobedienter commisit.

« Et deprecabantur eum ut imponat illi manum. » Incarnatum fore Dominum, multi justii et patriarchæ cupiebant et optabant.

« Apprehendens eum de turbâ seorsum, misit digitos suos in auriculas ejus. » Seorsum semper turbulentis cogitationibus, et actibus inordinatis, sermonibusque incompositis ducitur, qui sanari meretur. Digni qui in aures ejus mittuntur, verba spiritus sunt, de quo dicitur: *Digitus Dei hic est (Exod. viii, 19).* Et, *Opera digitorum tuorum sunt cæli (Psal. ci, 26).*

« Et respiciens tetigit linguam ejus. » Spuma de carne Domini, est divina sapientia: quæ solvit vinculum labiorum humani generis: ut dicat: *Credo in Deum Patrem omnipotentem, etc.*

« Et suspiciens in cælum ingemuit. » Id est, nos gemere docuit, et in cælum thesaurum cordis nostri erigere: quod per gemitum compunctionis intime, frivola lætitia carnis purgatur, ut dicitur: *Rugiebam a gemitu cordis (Psal. xxxvii, 9), etc.*

« Et ait illi: Ephph ta, quod est adaperire. » Corde enim creditur ad justitiam: ore autem confessio fit ad salutem (Rom. x, 10).

« Et statim apertæ sunt aures ejus, et solutum est vinculum linguæ ejus, et loquebatur recte. » Apertæ sunt aures ejus ad hymnos, cantica, et psalmos: solvitur lingua, ut eructet verbum bonum, quod non possunt minæ nec verbera cohibere, ut ait Apostolus Paulus: *Ego vincitus, sed non est alligatum in me verbum Dei (II Tim. ii, 9).*

« Et præcepit illis ne cui dicerent. » Non in virtutibus glorandum esse docuit: sed in cruce et in humilliatione.

« Quanto autem eis præcipiebat, tanto magis plus prædicabant, et eo amplius admirabantur, dicentes: Bene omnia fecit, et surdos fecit audire, et mutos loqui. » Civitas in monte posita undique circum-

specta, abscondi non potest (*Matth. v, 14*); humilitas semper præcedit gloriam.

CAPUT VIII.

« In diebus illis, iterum cum turbâ multa esset, nec haberent quod manducarent; convocatis discipulis, ait illis: Misereor super turbam, quia ecce jam triduo sustinent me, nec habent quod manducent; et si dimisero eos jejunos in domum suam, deficient in via. Quidam enim ex eis de longe venerunt. Et responderunt ei discipuli sui: Unde istos quis poterit hic satiare panibus in solitudine? Et interrogavit eos: Quot panes habetis? Qui dixerunt: Septem. Et præcepit turbæ discumbere super terram. Et accipiens septem panes, gratias agens, fregit: et dabat discipulis suis, ut apponerent. Et apposuerunt turbæ, et habebant pisciculos paucos, et ipsos benedixit, et jussit apponi. Et manducaverunt, et saturati sunt. Et sustulerunt quod superaverat de fragmentis, septem sportas. Erant autem qui manducaverant, quasi quatuor millia, et dimisit eos. Et statim ascendens navim cum discipulis suis, venit in partes Dalmanutha, et exierunt Pharissæi, et cœperunt conquirere cum eo, quærentes ab illo signum de cælo, tentantes eum. Et ingemiscens spiritu ait: Quid generatio ista signum quærit? Amen dico vobis, si dabitur generationi isti signum. Et dimittens eos: ascendens iterum navim, abiit trans fretum. Et obliti sunt panes sumere et nisi unum panem non habebant secum in navi. Et præcipiebat eis, dicens: Videte et cavete a fermento Pharissæorum, et fermento Herodis. Et cogitabat ad alterutrum dicentes: Quia panes non habemus. Quo cognito, ait illis Jesus: Quid cogitatis, quia panes non habetis? Nondum cognoscitis, nec intelligitis? Adhuc cæcatum habetis cor vestrum: oculos habentes, non videtis; et aures habentes, non auditis. Nec recordamini, quando quinque panes fregi in quinque millia, et quot cophinos fragmentorum plenos sustulistis? Dicunt ei: Duodecim. Quando et septem panes in quatuor millia, quot sportas fragmentorum tulistis? Et dicunt ei: Septem. Et dicebat eis: Quomodo nondum intelligitis? Et veniunt Bethsaida, et adducunt ei cæcum. » Undecima virtute septem panes quatuor jejunis millibus franguntur, et pauci pisciculi benedicuntur: et de fragmentis septem sportæ plenæ sustolluntur. Septem panes, dona sunt septem Spiritus sancti. Quatuor millia, annus est Novi Testamenti cum quatuor temporibus. Septem sportæ, primæ septem Ecclesiæ. Fragmenta panum, mystici intellectus primæ septimanæ sunt. Pisciculi benedicti, libri sunt novi Testamenti: quoniam piscis assi partem Dominus resurgens postulat, et piscem superpositum prunis, discipulis in captura piscium porrigit. Post hæc veniunt Bethsaida, quæ *domus vallis* interpretatur, quæ est alia nisi mundus, qui est vallis lacrymarum?

Adducunt duodecima virtute, cæcum qui non videt, nec ante nec retro, id est, qui fuit, qui est, qui erit.

« Et rogabant eum ut illum tangeret. Et apprehensa manu cæci. » Quis est qui tangitur, nisi qui compungitur? Et apprehendit manum cæci, ut lamentationem de cæcitate cordis sui agat deflens, ut Jeremias eversionem civitatis Dei, hoc est animæ suæ.

« Eduxit eum extra vicum, et exspuens in oculos ejus, impositis manibus suis, interrogavit eum si quid videret. » Id est, vicinitatem malorum. *Corrumpunt enim mores bonos colloquia mala* (1 Cor. xv, 33). Et exspuens in oculos ejus, ut videat voluntatem Domini per flatum Spiritus sancti: impositis manibus, interrogabat eum si aliquid videret. Per opera Domini videt majestatem ejus. A magnitudine enim creaturæ, creator agnoscitur (Sap. xiii, 5).

« Et aspiciens ait: Video homines velut arbores ambulantes. Deinde iterum imposuit manus super oculos ejus, et cœpit videre: et restitutus est, ita ut clare videret omnia; et misit illum in domum suam, dicens: Vade in domum tuam. » Id est, omnes homines existimans superiores sibi, indignum se judicans, ut David, vocari hominem, et canem mortuum, et pulicem unum. Iterum manus posuit super oculos ejus, ut videret clare omnia, id est, per opera visibilia, invisibilia intelligeret, et quæ oculus non vidit: et claræ animæ suæ statum, post rubiginem peccati, mundi cordis oculo contueretur. *Beati enim mundo corde: quoniam ipsi Deum videbunt* (Matth. v, 8). Et misit eum in domum suam, ut videret in se, quod ante non vidit. Non enim putat homo desperans de salute omnino posse, quod facile illuminatus per spem potest perficere. Et dicit ei:

« Et si in vicum introieris, nemini dixeris. Et egressus est Jesus et discipuli ejus in castella Cæsareæ Philippi, et in via interrogabat discipulos suos, dicens eis: Quem me dicunt esse homines? Qui responderunt illi, dicentes: Joannem Baptistam: alii Eliam, alii vero quasi unum de prophetis. Tunc dixit illis: Vos vero quem me esse dicitis? Respondens Petrus, ait ei: Tu es Christus. Et comminatus est eis ne cui dicerent de illo. » Id est, vicinis cæcitatem tuam semper enarra, non virtutem: ut ait Paulus: *Qui sui blasphemus, et persecutus sum Ecclesiam Dei* (1 Tim. i, 13).

« Et cœpit docere eos, quoniam oportet Filium hominis multa pati, et reprobari a senioribus, et a summis sacerdotibus, et scribis, et occidi, et post tres dies resurgere, et palam verbum loquebatur. Et apprehendens eum Petrus, cœpit increpare eum. Qui conversus, et videns discipulos suos, comminatus est Petro, dicens: Vade retro me, Satana, quoniam non sapis quæ Dei sunt, sed quæ sunt hominum. Et convocata turba cum discipulis suis, dixit eis: Si quis vult me sequi, de-

neget semetipsum, et tollat crucem suam, et sequatur me. Qui enim voluerit animam suam salvam facere, perdet eam: qui autem perdidit animam suam propter me et Evangelium, salvam faciet eam. Quid enim proderit homini, si lucretur mundum totum, et detrimentum animæ suæ faciat? Aut quid homo commutationis dabit pro anima sua? Qui enim me confusus fuerit, et verba mea in generatione ista adultera et peccatrice, et Filius hominis confundet eum, cum venerit in gloria Patris sui, cum angelis sanctis. » Sicut gubernator peritus tempestatem in tranquillitate præcavens, nautas paratos vult esse suos. Unde Dominus: *Si quis vult post me sequi, denegat semetipsum*, id est, alter ex altero efficiatur. Post confirmationem crucis, gloria resurrectionis ostenditur. Unde sequitur tertia decima virtute.

CAPUT IX.

« Et dicebat illis: Amen dico vobis, quia sunt quidam de hic stantibus, qui non gustabunt mortem, donec videant regnum Dei veniens in virtute. Et post dies sex, assumpsit Jesus Petrum, et Jacobum, et Joannem, et duxit illos in montem excelsum seorsum solos, et transfiguratus est coram ipsis. Et vestimenta ejus facta sunt splendentia et candida nixis velut nix, qualia fulgo non potest super terram candida facere. Et apparuit illis Elias cum Mose: et erant loquentes cum Jesu. Et respondens Petrus, ait Jesu: Rabbi, bonum est nos hic esse, et faciamus ibi tria tabernacula, tibi unum, et Moysi unum, et Eliæ unum. Non enim sciebat quid diceret. Erant enim timore exterriti. Et facta est nubes obumbrans eos; et venit vox de nube, dicens: Hic est Filius meus charissimus, audite illum. Et statim circumspicientes, neminem amplius viderunt nisi Jesum tantum secum. Et descendantibus illis de monte, præcepit illis ne cui quæ vidissent, narrarent, nisi cum Filius hominis a mortuis resurrexerit. » Post dies sex in monte excelso transfiguratus est coram discipulis suis; ne timeant opprobria crucis, qui viderant oculis suis gloriam futuræ resurrectionis.

« Et verbum continuerunt apud se, conquiritentes quid esset cum a mortuis resurrexerit. Et interrogabant eum dicentes: Quid ergo dicunt Pharisei et Scribæ, quia Eliam oporteat venire primum? Qui respondens ait illis: Elias cum venerit, primo restituet omnia, et quo modo scriptum est in Filium hominis, ut multa patiatur et contemnatur. Sed dico vobis, quia et Elias venit, et fecerunt illi quæcunque voluerunt, sicut scriptum est de eo. » Hoc proprie Marci, id est, cum absorpta fuerit mors in victoria (1 Cor. xv, 54), non erant in memoria priora, et non ascendent super cor (Isa. lxxv, 17); cum abstulerit Dominus sordes filie Sion (Isa. lv, 4), auferens omnem lacrymam ab omni facie sanctorum (Isa. lxxv, 8).

« Et veniens ad discipulos suos vidit turbam magnam circa eos, et scribas conquirentes cum illis. Et confestim omnis populus videns Jesum, stupefactus est, et expaverunt et accurrentes salutabant eum. » Non est homini requies sub sole. Semper parvulos occidit invidia, magnos percussit fulgura montes. Alii dicentes cum fide : alii invidentes cum fastu, ad Ecclesiam conveniunt. Et populus videns eum, stupefactus est, et expaverunt. Non est timor in charitate (*1 Joan. iv. 18*). Timor enim est servorum, stupescere stultorum.

« Et interrogavit eos, Quid inter vos conquiritis? Et respondens unus de turba, dixit : Magister, attuli filium meum ad te, habentem spiritum mutum : qui ubicunque eum apprehenderit, allidit illum, et spumat, et stridet dentibus et arecit. Et dixi discipulis tuis ut ejicerent illum, et non potuerunt. Qui respondens eis, dixit : O generatio incredula, quandiu apud vos ero? quandiu vos patiar? Afferte illum ad me. Et attulerunt eum. Et cum vidisset eum, statim spiritus conturbavit illum, et elisus in terram, volatubatur spumans, et interrogavit patrem ejus, Quantum temporis est ex quo ei hoc accidit? » Quod scit Dominus, rogat, ut confessio pariat salutem, et murmur cordis nostri, sermonibus solvatur piis, ut est illud : *Dic tu iniquitates tuas prius, ut justificeris (Isa. xlii, 26)*. Postea quarta decima virtute unus de turba affert filium spiritum habentem mutum, et reliqua. Quem non poterant discipuli curare, Salvator curavit. Infidelitas utrorumque impedivit salutem. Spiritus discernit spumantem, et stridentem, et arecentem. Peccator spumat invidia, stultitia ; stridet iracundia, arecit ignavia. Discernit eum spiritus appropinquantem ad salutem, quod est esca dilecta, quos in ventrem suum trahere desiderat, per terrores et damna : ut fecit in Job. Interrogat Jesus tempus.

« At ille ait. » Hic significatur gentilis populus, cui a nativitate increvit cultus inutilis idolorum : ut stulte immolaret filios suos dæmoniis. Unde sequitur :

« Ab infantia, et frequenter eum in ignem et aquas misit, ut eum perderet. Sed si quid potes, adjuva nos, misertus nostri. » Alii enim de gentibus ignem venerantur, alii aquam.

« Jesus autem ait illi : Si potes credere. » Libertatem hic arbitrii indicat.

« Omnia possibilis sunt credenti. Et continuo exclamans pater pueri cum lacrymis aiebat : Credo, Domine, adjuva incredulitatem meam. » Quæ sunt omnia, nisi quæ in nomine Jesu, id est salutis, postulatur cum lacrymis? Pater pueri aiebat : Credo, Domine, adjuva incredulitatem meam. Credulitas nostra, ut rostrata lingua infirma est, nisi innixa subsistat robori adjutorii Dei. Fides cum lacrymis, optata vota capit ; ut est : *Fiat tibi secundum fidem tuam.*

« Et cum vidisset Jesus concurrentem turbam,

comminatus est spiritui immundo, dicens illi. » Dehinc Marcus proprie narrat. Mira Domini, potentia ejus est.

« Sarde et mute spiritus, ego præcipio tibi. » Spiritui imputat Deus, quod homini diabolus præstat : dum ille nunquam audiret nec loqueretur, quod peccator penitus audivit et loquitur.

« Exi ab eo, et amplius ne introcas in eum. Et exclamans, et multum discerpens eum, exiit ab eo. » Exiens ab homine, nunquam revertitur, si cor suum clavis seraverit humilitatis et charitatis, et ostium obtinuerit homo unitatis. Unde propheta dicit : *Esto mihi in Deum protectorem et in locum munitum, ut salvum me facias (Psal. xxx, 3)*.

« Et factus est sicut mortuus : ita ut multi dicerent, Quia mortuus est. Jesus autem tenens manum ejus, elevavit eum, et surrexit. » Sanatis etenim dicitur, *Mortui estis, et vita vestra abscondita est cum Christo in Deo (Coloss. iii, 3)*. Unde infirmitas Christianorum non est mors, sed mortis similitudo.

« Et cum introissent in domum, discipuli ejus secreto interrogabant eum : Quare nos non potuimus ejicere eum? Et dixit illis : Hoc genus in nullo potest exire, nisi in oratione et jejunio. Et inde profecti prætergredebantur Galilæam ; nec volebat quemquam scire. Docebat autem discipulos suos, et dicebat illis, quoniam Filius hominis tradetur in manus hominum, et occident eum ; et occisus, tertia die resurget. At illi ignorabant verbum, et timebant eum interrogare. » Stultitia ad luxuriam carnis pertinet, et jejunio sanatur et oratione. Ira et ignavia oratione depellitur. Medicina cujusque vulneris adhibenda est ei. Non sanat oculus, quod calcaneo adhibetur. Jejunio passionis corporis, et oratione pestes sanandæ sunt mentis.

« Et venerunt Capharnaum. » Capharnaum, villa consolationis. Congruit interpretatio prædictæ sententiæ, qua dicit : Et occisus, tertia die resurget. Granum frumenti moritur, ut multiplicius colligatur ; si non moritur, solum manet.

« Qui cum domi essent, interrogabat eos : Quid in via tractabatis? At illi tacebant. Siquidem in via inter se disputaverant, quis eorum major esset. Et residens vocavit duodecim, et ait illis : Si quis vult primus esse, erit omnium novissimus, et omnium minister. Et accipiens puerum, statuit eum in medio eorum. Quem cum complexus esset, ait illis : Quisquis unum ex hujusmodi pueris receperit in nomine meo, me recipit, et quicumque me susceperit, non me suscipit, sed eum qui me misit. Respondit illi Joannes, dicens : Magister, vidimus quemdam in nomine tuo ejicientem dæmonia, qui non sequitur nos, et prohibuimus eum. Jesus autem ait : Nolite prohibere eum. Nemo est enim qui facit virtutem in nomine meo, et possit cito male loqui de me. Qui enim non est adversum vos, pro vobis est. Quisquis enim potum dederit vobis ca-

licem aquæ in nomine meo, quia Christi estis, Amen dico vobis, non perdet mercedem suam. Et quisquis scandalizaverit unum ex his pusillis credentibus in me, bonum est ei magis si circumdaretur mola asinaria collo ejus, et in mare mitteretur. Et si scandalizaverit te manus tua, abscinde illam. In via eam tractabant de principatu: similis tractatio loco. Principatus namque ut ingreditur, sic deseritur; et quandiu tenetur, labitur, et incertum est in qua mansione, id est, in qua die finiatur. Unde dicit: Qui vult esse primus, ut puer sit minister:

« Bonum est tibi debilem introire in vitam, id est, sine cupido principatu.

« Quam duas manus habentem ire in gehennam, in ignem inextinguibilem. » Duæ manus, principatus sunt et superbia. Abacinde superbiam, tenens humilem principatum.

« Ubi vermis eorum non moritur, et ignis non exstinguitur. » Et si pes tuus te scandalizat, amputa illum. Bonum est tibi claudum introire in vitam æternam, quam duos pedes habentem, mitti in gehennam ignis inextinguibilis: ubi vermis eorum non moritur, et ignis non exstinguitur. Quod si oculus tuus scandalizat te, ejice eum. Bonum est tibi luscum introire in regnum Dei, quam duos oculos habentem mitti in gehennam ignis: ubi vermis eorum non moritur, et ignis non exstinguitur. Vermis, est conscientia sera. Ignis, posna inconsummata. Unde per prophetam dicitur: Ambulate in lumine ignis vestri, et in flammis quas succendistis vobis (Isa. l, 11).

« Omnis enim igne salietur. » Mire dictum est: quod enim sale conditur, vermis putredinem arceat. Quod vero, id est, asperso sale carnem quæque consumit: hoc secundum legem in hostiis fiebat, quæ in altari cremabantur. Unde in omni victima et sacrificio, sal offerri præceptum est (Levit. ii, 13). Sal, dulcedo sapientiæ: et ignis, Spiritus sancti gratia. Omnis ignis salietur, quia omnis electus sapientia conditur, ut digna victima Dei altaribus efficiatur. Unde bene addit:

« Et omnis victima sale salietur. » Ille enim vere victima Domini est, qui corpus et animam a vitii emundando Deo per amorem Spiritus sancti consecrat; nec sale aspergitur, sed igne consumitur: quande non peccati tantum contagio pellitur, sed et præsentis vitæ delectatio tollitur, et futuræ conversationi tota mente suspiratur. Unde, *Nostra conversatio in calis est* (Philipp. iii, 20). Et, *Observa propter misericordiam Dei, ut exhibeatis corpora vestra* (Rom. xii, 1), etc. Altare Dei, est cor honorum: hostiæ et sacrificia, bona opera fidelium. In omnibus sacrificiis sal, quia nullum opus bonum sine sapientia. Ignis sacrificia in altare consumit: de quo ipse nos baptizavit Spiritu sancto et igne (Luc. iii, 16). Ignis tribulationes respicit: hoc ad superiora, ubi scandalizantia membra evelli præcepta sunt: quia et hoc est igne saliri, temptationibus

exerceri, ob Christi amorem dilectos et proximos nobis abnegare. Omnis enim victima salietur. Victima Domini est genus humanum, quod hic ratione sapientiæ salitur: dum corruptio sanguinis custodia putredinis, id est, mater vermium consumitur, et illic purgatorio igne examinatur.

« Bonum est sal. Quod si sal insulsum fuerit, in quo illud condietis? » Sal insulsum, qui amat principatum, qui increpare non audet et confiteri, ne de synagoga ejiciatur: diligens gloriam hominum magis, quam Dei (Joan. xii, 40).

« Habete in vobis sal, et pacem habete inter vos. » Salsitudinem correctionis amor proximi temperet, et dilectionem proximi sal justitiæ condit. Et in domo iterum discipuli ejus interrogabant eum de eodem. Et hoc proprie: in iterata scientia verbi non fastidium, sed esuriam et sitim præstat: ut est illud Sapientiæ: *Qui me comedunt, adhuc esuriant, et qui me bibunt, adhuc sitient* (Eccli. xiv, 29). Melliflua sapientiæ eloquia gustata diligentius, multimodum saporum reddunt. Quando pluit Dominus manna ad manducandum sub sole liquecens ut cera, reddens mollita dicta, ut est illud: *Fulgebunt justi sicut sol in regno Patris eorum* (Matth. xiii, 43). Ad ignem duratur: ut, *Panis, cor hominis confirmans* (Psal. ciii, 15). Ad aspera, ut est: *Si quis vult post me venire, abneget seipsum sibi, et tollat crucem suam et sequatur me* (Luc. ix, 23).

CAPUT X.

« Et inde exurgens venit in fines Judææ ultra Jordanem: et conveniunt iterum turbæ ad eum: et sicut consueverat, iterum docebat illos. Et accedentes Pharisei interrogabant eum: Si licet viro uxorem dimittere, tentantes eum. At ille respondens dixit eis: Quid vobis præcepit Moses? Qui dixerunt: Moses permisit libellum repudii scribere, et dimittere. Quibus respondens Jesus, ait: Ad duritiam cordis vestri scripsit vobis præceptam istud. Ab initio autem creaturæ masculum et feminam fecit eos Deus. Propter hoc relinquet homo patrem suum et matrem, et adhærebit ad uxorem suam: et erunt duo in carne una. Itaque jam non sunt due, sed una caro. Quod ergo Deus conjunxit, homo non separet. » Pharisei interrogabant eum: si licet viro dimittere uxorem suam, tentantes eum. Item post aliquanta:

« Et in domo iterum discipuli ejus de eodem interrogaverunt eum. Et ait illis: Quicumque dimiserit uxorem suam et aliam duxerit, adulterium committit super eam. Et si uxor dimiserit virum suum et alii nuperit, mœchatur. Et offerebant illi parvulos ut tangeret eos. Discipuli autem comminabantur offerentibus. Quos cum videret Jesus, indigne tulit, et ait illis: Sinite parvulos venire ad me, et ne prohibueritis eos: talium est enim regnum colorum. Amen dico vobis, quisquis non receperit regnum Dei velut parvulus, non intrabit in illud. Et complexans eos, et imponens manus

super illos, benedicebat eos. Et cum egressus es et in viam, præcurrrens quidam genu flexo ante eum, rogabat eum, dicens: Magister bone, quid faciam ut vitam æternam percipiam? Jesus autem dixit ei: Quid me dicis bonum? Nemo bonus nisi unus Deus. Præcepta nostis: Ne adultereris, ne occidas, ne fureris, ne falsum testimonium dixeris, ne fraudem feceris, honora patrem tuum et matrem. At ille respondens, ait illi: Magister, hæc omnia observavi a juventute mea. Jesus autem intuitus eum, dilexit eum, et dixit ei: Unum tibi deest: vade, quæcunque habes vende, et da pauperibus, et habebis thesaurum in cælo: et veni, sequere me. Qui contristatus in verbo, abiit mœrens. Erat enim habens multas possessiones. Et circumspiciens Jesus, ait discipulis suis: Quam difficile qui pecunias habent, in regnum Dei introibunt! Discipuli autem obstupescabant in verbis ejus. At Jesus rursus respondens, ait illis: Filii, quam difficile est confidentes in pecuniis in regnum Dei introire! Facilius est camelum per foramen acus transire, quam divitem intrare in regnum Dei. Qui magis admirabantur, dicentes ad semetipsos: Et quis potest salvus fieri? Et intuens illos Jesus, ait: Apud homines impossibile est, sed non apud Deum; omnia enim possible sunt apud Deum. Et cœpit ei Petrus dicere: Ecce nos dimisimus omnia, et secuti sumus te. Respondens Jesus ait: Amen dico vobis, nemo est qui reliquerit domum, aut fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut filios, aut agros propter me, et propter Evangelium, qui non accipiet centies tantum nunc in tempore hoc, domos, et fratres, et sorores, et matres, et filios, et agros cum persecutionibus, et in sæculo futuro vitam æternam. Multi autem erunt primi novissimi, et novissimi primi. Erant autem in via ascendentes Hierosolimam, et præcedebat illos Jesus: et stupebant, et sequentes timebant. Et assumens iterum duodecim, cœpit illis dicere quæ essent ei ventura: Quia ecce ascendimus Hierosolimam, et Filius hominis tradetur principibus sacerdotum, et scribis, et senioribus: et damnabunt eum morte: et tradent eum gentibus, et illudent ei, et conspuent eum, et flagellabunt eum, et interficient eum: et tertia die resurget. Et accedunt ad eum Jacobus et Joannes filii Zebedæi, dicentes: Magister, volumus, ut quodcunque petierimus, facias nobis. At ille dixit eis: Quid vultis ut faciam vobis? Et dixerunt: Da nobis ut unus ad dexteram tuam, et alius ad sinistram tuam sedeamus in gloria tua. Jesus autem ait eis: Nescitis quid petatis: potestis bibere calicem quem ego bibo, aut baptismum, quo ego baptizor baptizari? At illi dixerunt ei: Possumus. Jesus autem ait eis: Calicem quidem, quem ego bibo, bibetis, et baptismum, quo ego baptizor, baptizabimini: sedere autem ad dexteram meam, vel ad sinistram, non est meum dare vobis, sed quibus paratum est. Et audientes decem, cœperunt indignari de Jacobo et Joanne. Jesus autem vocans

eos, ait illis: Scitis quia hi qui videntur principi gentibus, dominantur eis, et principes eorum potestatem habent ipsorum. Non ita est autem in vobis: sed quicumque voluerit fieri major, erit vester minister, et quicumque voluerit in vobis primus esse, erit omnium servus. Nam et Filius hominis non venit ut ministraretur ei, sed ut ministraret, et daret animam suam redemptionem pro multis. Id est, de conjugii statu, sicut sequens capitulum indicat: Et dicit illis: « Quicumque dimiserit uxorem suam, et reliqua. Sed quod dicit Marcus: « Iterum discipuli ejus interrogaverunt eum; » non discipuli interrogaverunt prius, sed Pharisæi. Sed secunda interrogatio ab aliis, id est ab apostolis, iterum dicta est de eadem re, de qua Pharisæi eum interrogaverunt.

« Et veniunt Jericho. » Jericho, luna, sive *anathema* interpretatur: quod congruit passioni appropinquant. Defectus namque carnis Christi, neomenia est cælestis Jerusalem. Unde Jericho descendentem, Jerosolimam, id est, *visioni pacis* appropinquant.

« Et proficiscente eo de Jericho et discipulis ejus, et plurima multitudine, filius Timæi Bartimæus cæcus sedebat juxta viam mendicans. » Quinta decima virtute illuminatur cæcus. Cæcitas e parte facta Judæis illustrabitur in fine, quando eis mittet Eliam prophetam. « Juxta viam mendicans. » Qui Scripturam conservat, nec complet, juxta viam mendicans esurit.

« Qui cum audisset quia Jesus Nazarenus esset, cœpit clamare et dicere: Fili David Jesu, miserere mei. » Per merita patriarcharum, Judaicus illuminatur populus. Cui misericors et miserator Dominus adest: illuminans cæcos, erigens elisos, dirigens pauperes, custodiens advenas (*Psal. xlv, 8, 9*).

« Et comminabantur illi multi ut taceret. At ille multo magis clamabat: Fili David, miserere mei. » Peccata et dæmonia comescunt clamorem pauperis, quem exaudivit Dominus. « At ille magis clamabat. » Ingravescente bello, manus ad lapidem adjutorii, hoc est, Jesum Nazarenum, cum clamore levantes sunt.

« Et stans Jesus præcepit illum vocari. Et vocant cæcum, dicentes ei: Animæquior esto: surge, vocat te. » Quam conveniens est ordo salutis: audivimus primo, deinde clamamus, postea vocamur, postremo surgimus. Audimus per prophetas, clamamus per fidem, vocamur per apostolos, surgimus per poenitentiam, exuimur per baptismum, interrogamur per voluntatem. Unde sequitur:

« Qui projecto vestimento suo, exsiliens venit ad eum. Et respondens Jesus, dixit illi. » Exsilire nudus veteri homine dicitur: ut hinnulus saliens super colles, exsiliens super montes: segnitiam deponens, patriarchas, prophetas, et apostolos in altis considerans, ad superna se extendit.

« Quid tibi vis faciam? » Considerans Jesus

promptam voluntatem, completionem desiderii remunerat. Unde et alias dicit : *Omne quodcumque petieritis in oratione, credentes, accipietis (Matth. xxxi, 22).*

« Cæcus autem dixit ei : Rabboni, ut videam. » Unum petit a Domino, hoc requirit, ut videat voluntatem Domini ; et inde videns visitet templum ejus. Unde sequitur :

« Jesus autem ait illi : Vade, fides tua te salvum fecit. Et confestim vidit, et sequebatur eum in via. » In via cæcus mendicabat, quæ dicit : *Ego sum Via, Veritas et Vita (Joan. xiv, 6).* Hæc est via angusta, quæ ducit ad ardua Jerosolymæ, et Bethaniæ, ad montem Olivarum, qui est mons luminis et consolationis.

CAPUT XI.

« Et cum appropinquarent Hierosolymæ et Bethaniæ ad montem Olivarum. » Quæ est *visio pacis* : in qua manet fixa immobilisque felicitas : quæ secundum Apostolum, mater est omnium credentium, et bene viventium in Christo.

« Mittit duos ex discipulis suis, et ait illis : Ite in castellum quod contra vos est : et statim introeuntes illuc, invenietis pullum ligatum, super quem nemo adhuc hominum sedit : solvite illum, et adducite. Et si quis vobis dixerit, quid facitis ? dicite, quia Domino necessarius est, et continuo illum dimittet huc. Et abeuntes, invenerunt pullum ligatum ante januam foris in bivio et solvunt eum. » Bini vocantur, et bini mittuntur discipuli Christi ; quoniam *charitas non consistit cum uno*, unde dicitur : *Væ soli*, et reliqua (*Eccle. iv, 10*). Duo educunt Hebræos de Ægypto. Duo deportant botrum de terra sancta : ut semper præpositi jungant opus et scientiam : et duo mandata de duabus tabulis proferant, et duobus fontibus abluantur, et abluant, et duobus vectibus arcam Domini portent : et inter duos cherubim Deum cognoscant, spiritu et mente psallentes. Pullum ligatum ducunt et indomitum : quem solvunt et domant, qui est *populus gentilis*, ligatus ante januam fidei, cum vinculis peccatorum suorum : in bivio stantem, in libertate arbitrii dubitantem inter vitam et mortem.

« Et quidam de illic stantibus dicebant illis : Quid facitis solventes pullum ? Qui dixerunt eis sicut præceperat eis Jesus, et dimiserunt eis. Et duxerunt pullum ad Jesum. » Ac si dicerent, *Quis potest dimittere peccata (Marc. ii, 7) ?*

« Et imponunt illi vestimenta sua, id est, stolam primam immortalitatis per baptismi sacramenta afferunt.

« Et sedit super eum, id est, in eo regnare cœpit ; ut non regnet peccatum in lasciva carne, sed justitia, et pax, et gaudium in Spiritu sancto.

« Multi autem vestimenta sua straverunt in via. » Qui sunt pedes, nisi qui portant, et extremi quos ad judicandum constituit apostolos ? Qui et ipsi,

et si non sunt deorsum, in quo sedit Dominus : tamen cum militibus a Joanne instruuntur.

« Alii autem frondes cædebant de arboribus, et sternebant in via : et qui præbant et qui sequebantur clamabant dicentes : Osanna, benedictus qui venit in nomine Domini ; benedictum quod venit regnum patris nostri David, Osanna in excelsis ! » Magis hoc ad orandum et sacramentum pertinet, quam ad necessitatem. Justi ut palma floreant (*Psal. xcii, 13*) ; angusti in radicibus, lati in floribus et fructibus ; quoniam bonus odor Christi sunt (*II Cor. ii, 15*) ; et struunt viam mandatorum Dei bona fama. Qui præbant, prophætæ sunt, et qui sequebantur apostoli : ut abyssus abyssum invocet (*Psal. xli, 8*), id est, lex legem alteram. Osanna, id est, *salvifica*, dicentes, in excelsis et imis, ut justædificentur in ruinam angelorum, et terreni et subterranei salventur ab eo benedicto vincente et veniente in nomine Domini, id est Patris sui, quoniam filius de patre suscepit nomen, et pater de filio.

« Et introivit Hierosolymam in templum, et circumspexit omnibus, cum jam vespera esset hora, exiit in Bethaniam cum duodecim ; et alia die cum exirent a Bethania, esuriit. Cumque vidisset a longe ficum habentem folia, venit si quid forte inveniret in ea. Et cum venisset ad eam, nihil invenit nisi folia. Non enim erat tempus ficorum. Et respondens, dixit ei : Jam non amplius in æternum ex te fructum quisquam manducet. Et audiebant discipuli ejus : et veniunt Hierosolymam. Et cum introisset in templum, cœpit ejicere vendentes et ementes in templo, et mensas nummulariorum, et cathedras vendentium columbas evertit. Et non sinebat ut quisquam transferret vas per templum, et docebat, dicens eis : Nonne scriptum est : Quia domus orationis vocabitur omnibus gentibus ? Vos autem fecistis eam speluncam latronum. Quo audito, principes sacerdotum et scribæ quærebant quomodo eum perderent. Timebant enim eum : quoniam universa turba admirabatur super doctrinam ejus. » Jesus intrat in templum : vespera exiit in Bethaniam, cum duodecim, manè ad Judæam venit, atque nos in vespera mundi visitat. Esuriens Dominus salutem hominum, vidit a longe ficum, foliis, non fructibus ornatam, id est, Synagogam vestitam mandatis hominum, et superstitionibus scopatam : cui denegat fructum in ævum. Inde templum ingressus, eiecit vendentes et ementes, et mensas et cathedras evertit : id est, qui vendunt honorem et gradus emunt. Scriptum est enim : *Domus mea domus orationis vocabitur*, juxta Isaiam (*Isa. lvi, 7*). Vos autem fecistis eam speluncam latronum : juxta Jeremiam. (*Cap. vii, vers. 11.*)

« Et cum vespera facta esset, egrediebatur de civitate. Et cum mane transirent, viderunt ficum aridam factam a radicibus. » Et hoc proprie. Post se relinquens tenebras, ut sol in Judæorum cordibus egrediebatur de civitate ad aliam, quæ est benevola et obediens. Mane revertentes viderunt ficum ari-

dam. Occidit sol, oritur sol : lux ablata a scribis , A
lucet in apostolis. Ficus arida a radicibus, Synagoga
est a Cain, et a cæteris, a quibus omnis sanguis ab
Abel usque ad Zachariam requiritur (*Matth. xviii,*
35).

« Et recordatus Petrus dixit ei : Rabbi, ecce ficus
cui maledixisti, aruit. Et respondens Jesus, ait
illis : Habete fidem Dei. » Petrus agnoscit aridam
et abscissam radicem : cui succedit oliva pulchra,
fructifera, vocata a Domino. Unde sequitur :

« Amen dico vobis, quia quicumque dixerit
huic monti. » Id est Christo, qui est mons crescens
de lapide abscisso sine manibus.

« Tollere et mittere in mare, et non hæsitaverit
in corde suo, sed crediderit, quia quodcumque
dixerit fiat, fiet ei. Propterea dico vobis : omnia
quæcumque orantes petitis, credite quia accipietis, et
evenient vobis. » Hoc factum est, quando dixerunt
apostoli : *Digne transferimur ad gentes, quia vos
indignos iudicatis audiendi verbum Dei (Act. xiii,*
46). Sequitur :

« Et cum stabitis ad orandum, dimittite si quid
habetis adversus aliquem : ut et Pater vester, qui
in cælis est, dimittat vobis peccata vestra. Quod si
vos non dimiseritis, nec Pater vester, qui in cælis
est, dimittet vobis peccata vestra. » Septem versus
orationis Dominicæ Marcus suo more in una ora-
tione comprehendit. Is namque cui dimissa sunt
omnia, quid amplius rogabit, nisi quod perseveret
in eo quod obtinuit ?

« Et veniunt rursus Hierosolymam. Et cum ambu-
larent in templo, accedunt ad eum summi sacerdotes,
et scribæ, et seniores, et dicunt ei : In qua potestate
hæc facis ? et quis dedit tibi hanc potestatem, ut
ista facias ? Jesus autem respondens ait illis :
Interrogabo vos et ego vobis verbum, et responde-
re mihi, et dicam vobis in qua potestate hæc faciam.
Baptisma Joannis de celo erat, an ex hominibus ?
Respondete mihi. At illi cogitabant secum, dicentes :
Si dixerimus de celo, dicit : Quare ergo non cre-
didistis ei ? Si dixerimus, ex hominibus : timemus
populum. Omnes enim habebant Joannem, quia
vere propheta esset. Et respondentes dicunt Jesu :
Nescimus. » De lucerna invidi obscurantur, ut
dicitur : *Paravi lucernam Christo meo, inimicos ejus
induam confusionis (Psal. cxlxi, 17-18)*.

« Et respondens Jesus, ait illis : Neque ego dico
vobis, in qua potestate hæc faciam. » Hic cum per-
verso subvertitur Deus.

CAPUT XII.

« Et cæpit illis in parabolis loqui : Vineam pasti-
navit homo, et circumdedit sepem, et fodit lacum,
et ædificavit turrim, et locavit eam agricolis : et
peregre profectus est. Et misit ad agricolas in
tempore servum : ut ab agricolis acciperet de fructu
vineæ. Qui apprehensum eum ceciderunt, et dimi-
serunt vacuum. Et iterum misit ad illos alium
servum : et illum in capite vulneraverunt, et

contumeliis affecerunt. Et rursum alium misit, et
illum occiderunt : et plures aliõs, quosdam cæden-
tes, alios vero occidentes. Adhuc ergo unum habens
filium charissimum, et illum misit ad eos novissi-
mum, dicens : quia verebuntur filium meum. Colo-
ni autem dixerunt ad invicem : Hic est hæres,
venite, occidamus eum, et nostra erit hæreditas. Et
apprehendentes eum, occiderunt, et ejecerunt extra
vineam. Quid ergo faciet Dominus vineæ ? Veniet et
perdet colonos, et dabit vineam aliis. Nec scripturam
hanc legistis : Lapidem quem reprobaverunt
ædificantes, hic factus est in caput anguli : a Do-
mino factum est istud, et est mirabile in oculis
nostris. Et quærebant eum tenere, et timuerunt
turbam. Cognoverunt enim quoniam ad eos parabola
hanc dixerit. Et relicto illo abierunt. Et mit-
tunt ad eum quosdam ex pharisæis et Herodianis,
ut eum caperent in verbo. Qui venientes dicunt
ei. » Homo, Deus dicitur pater humano affectu.
Vinea, domus Israel est. Sepis, est custodia ange-
lorum. Lacus est lex : turris, templum : agricolæ,
sacerdotes. Peregrinatio Dei, libertas est nostri
arbitrii. Servi missi, prophetæ. Fructus vineæ, obe-
dientia. De prophetis alii cæsi, alii vulnerati, alii
occisi sunt. Filius charissimus et novissimus, Uni-
genitus est. Verebuntur filium meum. Per ironiam
hoc dicitur. Et ejecerunt eum extra vineam, id est
extra plebem, dicentes : *Quia Samaritanus es, et
dæmonium habes (Joan. viii, 48)*. Datur vinea aliis,
id est, ab Oriente et Occidente, et Austro, et ab
C Aquilone venientibus, et recumbentibus cum Abra-
ham, Isaac et Jacob in regno Dei (*Matth. viii, 11*).
Hic est lapis reprobus, quem gestat angulus, con-
jungens in cona pura agnam cum pane : finiens
Vetus, Novum inchoans Testamentum. Hic præstat
mira in oculis nostris : ut topazion. Tunc interro-
gant eum meliis verbis : circumdabant eum sicut
apes, mel portantes in ore, aculeum in tergo,
dicentes :

« Magister, scimus quia verax es, et non curas
quemquam : nec enim vides in faciem hominum :
sed in veritate viam Dei doces : licet dare tribu-
tum Cæsari, an non dabimus ? Qui sciens versutiam
illorum, ait illis : Quid me tentatis ? Afferte mihi
denarium ut videam. At illi obtulerunt ei, et ait
illis : Cujus est imago hæc, et inscriptio ? Dicunt
ei, Cæsaris. Respondens autem Jesus, dixit illis :
Reddite igitur quæ sunt Cæsaris, Cæsari, et quæ
sunt Dei, Deo. Et mirabantur super eo. Et vene-
runt ad eum Sadducæi qui dicunt resurrectionem
non esse et interrogabant eum, dicentes : Ma-
gister, Moses nobis scripsit, ut si cujus frater
mortuus fuerit, et dimiserit uxorem, et filios non
reliquerit, accipiat frater ejus uxorem ipsius, et
resuscitet semen fratri suo. Septem ergo fratres
erant, et primus accepit uxorem, et mortuus est
non relicto semine ; et secundus accepit eam, et
mortuus est, et nec iste reliquit semen, et tertius
similiter. Et acceperunt eam similiter septem, et

non reliquerunt semen. Novissima autem omnium A defuncta est et mulier : in resurrectione ergo cum resurrexerint, cuius de his erit uxor? Septem enim habuerunt eam uxorem. Et respondens Jesus, ait illis : Nonne ideo erratis, non scientes Scripturas neque virtutem Dei? Cum enim a mortuis resurrexerint, neque nubent, neque nubentur : sed sunt sicut angeli in cœlis. » Male siquidem cogitationes in ima terræ merguntur, quia de ipsis exeunt, et in eadem iterum cœnositate volvuntur. Quod Judæis evidenter accidit, cum blaphemi in innocentis Christi cruore versati sunt. Respondit illis, imaginem Cæsaris habentibus, nummum coactum Cæsari, vos ipsos libenter Deo reddite. Signatum est super nos lumen vultus Dei, non Cæsaris. Et veniunt ad eum Sadducæi, et reliqua. De hac quæstione alias disputabimus : hic nobis non est cura erroris alieni. Sed quod erunt homines sicut angeli Dei, id est, nemo ibi moritur, nemo ibi nascitur : nec infans, nec senex. Mulier sterilis non reliquens semen ex septem fratribus novissime moriens, quid aliud significat, quam Judaicam synagogam relictam quasi mortuam a spiritu septiformi, qui septem patriarchas implevit? Qui non reliquerunt semen ei Abraham, quod est Jesus Christus. Licet enim puer natus est illis, nobis tamen genibus datus est. Quæ mulier mortua erat Christo : neccuquam patriarchæ de septem in resurrectione conjungetur. Septeno namque numero universitas perfectiorum signatur : ut vera vice per Isaiam dicitur : *Apprehendent septem mulieres virum unum* (Isa. iv, 1), id est septem Ecclesiam, quas Dominus unus amat, arguit et castigat, adorant eum una fide. Hæ sunt septem sportæ fragmentis panum plenæ. Panes, verba sunt Spiritus sancti. Sportæ vero Ecclesiæ. Quos panes Jesus benedicens fregit, et discipuli ejus dividerunt tartaræ : dum die septimo benedixit omnia opera sua, requiescens in eis. Unde luce facta primo die, qui est sapientiæ, et armamento in secundo, qui est intellectus : et arida tertio, qui est consilii : et luminaribus accensia quarto, quæ sunt virtutes : et volatilibus piscibusque factis quinto : quæ sunt scientiæ, et anima vivente sexto, id est homine ad imaginem Dei facta, quod est pietatis : septimo die spiritu timoris Domini, qui permanet sanctus in sæculum sæculi, et replet orbem terrarum, sancta repletur Ecclesia, non habens maculam neque rugam. Cur autem Ecclesia septiformis, id est perfecta, timore repletur? Quia justus vix salvabitur, qui rogat : *Et non intres in iudicium cum servo tuo, Domine : quia non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens* (Psal. cxlii, 2). Unde his septem qualitatibus spiritus psalterium cantavit, commemorans in eo, quod negligentia nostra pepererit : quid diligentia quæsierit, quid divina providentia contulerit, quid inimici instigatio fraudaverit, quid oblivio lubrica subtraxerit, quid humana fragilitas intulerit, quid ignorantia improvida scellerit. Omnes hos

septem affectus in Psalmis invenimus expressos, ut est illud primum : *Concepit dolorem, et peperit iniquitatem* (Psal. vii, 15). Secundus : *Prævenit in maturitate, et clamavi* (Psal. cxviii, 147). Tertius : *Incerta et occulta sapientiæ tuæ manifestasti mihi* (Psal. l, 8). Quartus : *Inimici mei animam meam circumdederunt* (Psal. xvi, 9). Quintus : *Oblivioni datus sum tanquam mortuus a corde* (Psal. xxx, 13). Sextus : *Quoniam lumbi mei impleti sunt illusionibus* (Psal. xxvii, 8). Septimus : *Delicia juventutis meæ, et ignorantias meas ne memineris, Domine* (Psal. xxiv, 7). Quos affectus spiritus septiformis emundat et illuminat, ut septem lucernæ ab austro ardentes, aquilonares tenebras expellant in tabernaculo Domini. Spiritus sapientiæ in pigro negligentiam repellit. Spiritus intellectus diligentiam rationabiliter quarrit. Spiritus consilii, divinam providentiam prudenter invenit. Spiritus virtutis instigationes fortiter retundit. Spiritus scientiæ, oblivionem lubricam diu esse integre non sinit. Spiritus pietatis humanam fragilitatem clementer indulget. Spiritus timoris Dei improvidam ignorantiam ardentem decoquit, ac plene replet. Sapientia domum ædificat : intellectus gubernacula invenit : consilium bona discreta facit : virtus in patientia animam possidet : scientia divitiæ fidei et salutis acquiruntur. Pietate prosperitas presentis vitæ et futuræ consistit. Timore humilitas conservatur, et omne peccatum expellitur. Quia initium sapientiæ timor Domini est.

De mortuis autem, quod resurgant, non legis in libro Mosi super rubum, quemodo dixerit illi Deus, inquit : *Ego sum Deus Abraham, et Deus Isaac, et Deus Jacob. Non est Deus mortuorum, sed vivorum. Vos ergo multum erratis.* In quo est similitudo vestra : in quo ignis ardebat, sed non ejus spinas consumebat. Sic vos inflammato eloquium meum : nec spinas vestras sub maledicto germinatas assumpsit : inquit, *Deus Abraham, et Deus Isaac, et Deus Jacob : ter Deum nominando, Trinitatem intimavit. Non est Deus mortuorum, sed vivorum. Unum Deum iterans, unam substantiam significat. Vivunt autem, qui vindicabant portionem quam elegerant : mortui vero sunt, qui quod vindicaverunt, perdidit.*

Et accessit unus de Scribis, qui audierat illos conquiritores ; et videns quoniam bene illis responderit, interrogavit eum, quod esset primum omnium mandatum. Jesus autem respondit ei : quia primum omnium mandatum est : *Audi, Israel, Dominus Deus tuus, Deus unus est. Et diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et ex tota anima tua, et ex tota mente tua, et ex tota virtute tua. Hoc est primum mandatum. Secundum autem simile est illi : Diliges proximum tuum sicut te ipsum. Majus horum aliud mandatum non est. Quæ est hæc quæstio problematis, quod est commune omnibus peritis in lege, nisi quod divinum Exodo, et Levitico, et Deuteronomio ordinatur*

mandata? Unde non unum, sed duo intulit mandata: de his etenim duobus uberibus super pectora sonantibus elevatis, nostra alitur infantia.

« Et ait illi scriba: Bene, magister, in veritate dixisti, quia unus est Deus, et non est alius præter eum. Et ut diligatur ex toto corde, et ex toto intellectu, et ex tota anima, et ex tota fortitudine: et diligere proximum tanquam seipsum majus est omnibus holocaustibus et sacrificiis. Jesus autem videus quod sapienter respondisset, dixit illi: Non es longe a regno Dei. Et nemo jam audebat eum interrogare. Et respondens Jesus, dicebat docens in templo: Quomodo dicunt scribæ, Christum filium esse David? Ipse enim David dixit in Spiritu sancto: Dixit Dominus Domino meo, Sede a dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum? Ipse ergo David dixit eum Dominum, et unde est filius ejus? Et multa turba eum libenter audivit. Et dicebat eis in doctrina sua: Cavete a scribis, qui volunt in stolis ambulare, et salutari in foro, et in primis cathedris sedere in synagogis, et primos discubitus in cœnis; qui devorant domos viduarum sub obtentu prolixæ orationis: hi accipient prolixius iudicium. » Quare non est longe, qui venit in calide? Longior namque est ignorantia a regno Dei, quam scientia. Unde supra Sadducæis ait: Erratis, inquit, nescientes Scripturas neque virtutem Dei (Matth. xxii, 29). Et decebat eos Jesus in templo, id est, palam eis de se loquitur, ut inexcusabiles sint: et ut ignis incendat arida scribarum et pharisæorum exempla, qui volunt in stolis ambulare.

« Et sedens Jesus contra gazophylacium, id est, divitiarum custodiam,

« Aspiciebat quomodo turba jactaret æs in gazophylacium: et multi divites jactabant multa. Cum venisset autem una vidua pauper, misit duo minuta, quod est quadrans. Et convocans discipulos suos, ait illis: Amen dico vobis, quoniam vidua hæc pauper plus omnibus misit, qui miserunt in gazophylacium. Omnes enim ex eo, quod abundabat illis, miserunt; hæc vero de penuria sua, omnia quæ habuit, misit totum victum suum. » Divites qui sunt, nisi qui proferunt de thesauro cordis sui nova et vetera? quæ sunt incerta et occulta sapientiæ utriusque Testamenti. Paupercula vero quæ est, nisi et ego, et similes mei: qui mitto quod possum, et desidero quod non possum vobis explanare? Non quantum (ut audistis), sed ex quanto considerat Deus. Unusquisque quadrantem potest offerre. Hæc est torta panis in Levitico, quæ est voluntas prompta. Quæ cur quadrans dicitur? Quia ex tribus consistit, cogitatu, verbo, ac facto. Quod dicit, totum victum suum misit: tota enim voluptas corporis in victu consistit. Unde dicitur: *Totus labor hominis in ore suo est* (Eccl. vi, 7).

CAPUT XIII.

« Et cum egrederetur de templo, ait illi unus ex PATROL. XXX.

A discipulis suis: Magister, aspice quales lapides, et quales structuræ! Et respondens Jesus ait illi: Vides has omnes magnas ædificationes: non relinquatur lapis super lapidem, qui non destruat. Et cum sederet in monte Olivarum, contra templum, interrogabant eum separatim Petrus, et Jacobus, et Joannes, et Andreas: Dic nobis quando ista fient, et quando hæc omnia incipient consummari? Et respondens Jesus, cœpit dicere illis: Videte ne quis vos seducat. Multi enim venient in nomine meo dicentes, quia ego sum: et multos seducent. Cum auderitis autem bella, et opiniones bellorum, ne timueritis; oportet enim hæc fieri, sed nondum finis. Exsurget enim gens super gentem, et regnum super regnum, et erunt terræ motus per loca, et fames. Initium dolorum hæc. Videte autem vosmetipsos. Tradent enim vos in conciliis, et synagogis vapulabitis, et ante præsides et reges stabitis propter me in testimonium illis. Et in omnes gentes primum oportet prædicari Evangelium. Et cum duxerint vos tradentes, nolite præcogitare quid loquamini, sed quod datum vobis fuerit in illa hora, id loquamini. Non enim estis vos loquentes, sed Spiritus sanctus. Tradet autem frater fratrem in mortem, et pater filium, et consurgent filii in parentes, et morte afficient eos. Et eritis odio omnibus propter nomen meum. Qui autem sustinuerit in finem, hic salvus erit. Cum autem videritis abominationem desolationis stantem ubi non debet: qui legit, intelligat. Tunc qui in Judæa sunt, fugiant in montes, et qui super tectum, non descendat in domum, nec introeat, ut tolatur quid de domo sua. Et qui in agro erit, non revertatur retro tollere vestimentum suum. Væ autem prægnantibus, et nutrientibus in illis diebus. Orate vero, ut hieme non fiat. Erunt enim dies illi tribulationis tales, quales non fuerunt ab initio creaturæ quam condidit Deus, usque nunc, neque fient. Et nisi breviasset Dominus dies, non fuisset salva omnis caro. Sed propter electos quos elegit, breviavit dies. Et tunc si quis vobis dixerit, Ecce hic est Christus, ecce illic, ne credideritis. Exsurgent enim pseudo-christi et pseudo-prophætæ, et dabunt signa et portenta, ad seducendos (si fieri potest) etiam electos. Vos ergo videte, ecce prædixi vobis omnia. Sed in illis diebus post tribulationem illam sol contenebrabitur, et luna non dabit splendorem suum, et stellæ cœli erunt decedentes, et virtutes, quæ in cœlis sunt, movebuntur. Et tunc videbunt Filium hominis venientem in nubibus cum virtute multa et gloria. Et tunc mittet angelos suos, et congregabit electos suos a quatuor ventis, a summo terræ usque ad summum cœli. A sic autem discite parabolam: Cum jam ramus ejus tener fuerit, et nata fuerint folia, cognoscitis quia in proximo sit æstas. Sic et vos, cum videritis hæc fieri, scitote quod in proximo sit in ostiis. Amen dico vobis, quoniam non transit generatio hæc, donec omnia ista fiant. » Enuenerat discipulis cla-

dem novissimi temporis, id est destructionem templi, cum plebe et littera sua. De qua lapis super lapidem non relinquetur, id est, testimonia prophetarum super eos in quos Judæi retorquebant ea, ut est in Apostolam, in Esdram, in Zorobabel, in Machabæos. Quæ enumerat, omnia speranda sunt, potius quam tractanda. Pseudo-christi et pseudo-prophetæ, g'rus super gentem, et regnum super regnum; terræ motus, vapulatio prædicantium; prædicatio Evangelii usque ad fines terræ, ut ante iudicium clamet Ecclesia: *A finibus terræ ad te clamavi, Domine (Psal. lx, 3)*. Domestici in domesticos surgentes, abominatio in templo, fuga in montes, ut non descendat ad ima, qui ascendit ad alta. Orate ut hieme non fiat fuga vestra, vel sabbato, id est, ne finiantur fructus vestri operis, cum fine temporis. Hieme enim finitur fructus, sabbato vero tempus. Tribulatio ingens, et dies breves propter electos, ne malitia hujus temporis mutet intellectum eorum, sicut de Noe dicitur. Post hæc sol contenebrabitur ad gelida corda ut hieme, et luna non splendet serena tempestate dissensionum; et stellæ erunt decidentes lumine, quando pene d'erit semen Abraham, cui assimilatæ sunt stellæ; et virtutes quæ sunt in cælis movebuntur ad iram vindictæ, quando mittentur a Filio hominis veniente in nubibus cæli cum virtute, qui prius sicut pluvia in vellus Gedeon descendit cum humilitate. Et congregabit electos a quatuor ventis, ut triticum ventilatum de area totius terræ. Fici parabola hæc est propheta. Folia nata, verba sunt præsentia: ætas vero proxima, dies est iudicii: in quo unaquæque arbor manifestabit quæ intus habuit, an aridam ad comburendum, an viride ad plantandum, in Eden cum ligno vitæ: cujus folia in salutem gentium, id est, verba quibus dicitur: *Venite, benedicti Patris mei, et reliqua (Math. xxv, 34)*. Sequitur:

« Cælum et terra transibunt, verba autem mea non transibunt. De die autem illa, vel hora nemo scit, neque angeli in cælo, neque Filius, nisi Pater. Videte. » Quid est, quod dicit, *neque Filius?* de quo dicitur, *Pater major me est (Joan. xiv, 28)*, id est, corpus ejus in terra positum, quod est Ecclesia.

« Vigilate et orate: nescitis enim quando tempus sit. Sicut homo qui peregre profectus reliquit domum suam, et dedit servis suis potestatem cujusque operis, et janitori præcepit ut vigilet. Vigilate ergo, nescitis enim quando dominus domus veniat; sero, an media nocte, an galli cantu, an mane: ne cum venerit repente, inveniat vos dormientes. » Vigilia opus est mentis, ante mortem corporis. Homo peregre profectus, corpus est Christi in cælum elevatum, relinquens domum suam, quæ est Ecclesia. Dans servis suis potestatem uniuscujusque operis, id est, octo talenta, juxta Matthæum (*Math. xxv, 13*), vel decem mias, juxta Lucam (*Luc. xiv, 13*). Et janitori præcipit, ut vigilet, id

est, et qui prædicat, cui dicitur: *Si non annueris iniquo iniquitatem suam, sanguinem eum de manu tua requiram (Esach. iiii, 18)*. Vigilate ergo, et reliqua. Sero, an media nocte: quando sunt occisa Ægyptiorum primogenita; ne inveniat vos dormientes: nam qui dormit, non corpora vera, sed phantasmata intendit, et vacuus vigilat de his quæ viderat. Sis nimirum sunt, quos mundi amor rapit in vita: deserit post vitam, quod somniabat pro certo. Sequitur: .

« Quod autem vobis dico, omnibus dico: Vigilate. » Hoc sive concludit sermonem, ut commone omnium præceptum novissimi per primos audiant.

CAPUT XIV.

« Erat autem Pascha et azyrna post biduum. » Nunc aspergamus librum nostrum sanguine, et limina domorum, et funem coccineum circumdemus domui orationis nostræ, et coccum in manum nostram, ut Sara, lignum: ut vaccam rufam in valle occisam enarrare possimus. Pascha, transitus interpretatur: Phase vero immolatio. In immolatione agni et transitu populi per mare, vel per Ægyptum, præfiguratur passio Christi, et redemptio populi de inferno, quando nos post biduum visitat, id est, pleuissima luna ætate Christi perfecta, ut nec cum aliqua parte tenebrosa, caræ agni immaculati, qui tollit peccata mundi: in una domo, quæ est una electa matris suæ Ecclesia catholica: calciati charitate, et armati virtute commendamus, dicentes: *Etenim pascha nostrum immolatus est Christus (I Cor. v, 7)*.

« Et quærebant summi sacerdotes et scribæ, quomodo eum dolo tenerent, et occiderent: dicebant autem: Non in die festo, ne forte tumultus fieret in populo. Et cum esset Bethaniz in domo Simonis leprosi, et recumberet, venit mulier habens alabastrum unguenti nardi spicati pretiosi, et fracto alabastro, effudit super caput ejus. » A principibus egressa est iniquitas in Babylone (*Dan. xiii, 5*). Occiso etenim capite, totum corpus enerve efficitur. Unde miseri faciunt, quod capita molliuntur. Vitant diem festum, quod convenit illis. Non est enim festivitas his qui vitam et misericordiam perdiderunt. Venit Jesus Bethaniam. Illuminus cervorum semper ad lectum suum redit, id est, filius obediens patri usque ad mortem, obedientiam a nobis petit. Simon leprosus, mundum infidelem primo, et postea fidelem significat. Mulier cum alabastro, ecclesiasticam fidem, quæ dicit: *Nardus meus dedit odorem suum (Cant. i, 11)*. Pistica nardus dicitur, id est, mystica et pretiosa. Domus impleta odore, cælum et terra est. Fractum alabastrum, carnale est desiderium: quod frangitur ad caput, ex quo omne corpus compaginatam est. Recumbente ipso, id est humiliante, ut eum tangeret fides peccatricis: quæ de pedibus ascendit ad caput, et ad pedes a capite descendit per fidem: id est, ad Christum et ad membra ejus.

« Erant autem quidam indigne ferentes intra semetipsos et dicentes : Utquid perditio ista magnenti facta est? Poterat enim unguentum istud venundari plus quam trecentis denariis, et dari pauperibus. Et fremebant in eam. Jesus autem dixit : Sinite eam; quid illi molesti estis? » Per syneclochen dicitur unus pro multis, et multi pro uno. Dicentes intra se : Utquid perditio hæc unguenti? Perditus de salute perditionem invenit; et in sicu fructifera mortis laqueum nasciscitur. Trecentis denariis poterat venundari unguentum, et dari pauperibus. Sub prætextu avaritiæ, mysterium loquuntur filii. Etenim nostra fides trecentis emitur denariis, id est, decem sensibus per corpus et animam et spiritum triplicatis, ut et nos sicut Gedeon trecentorum virorum numerum assumentes, allophylorem castra, pauperis spiritu fractis lagunculis nostris cum tubis et lucernis destruiamus (*Judic. vii, 1 seq.*), et ut Abraham cum trecentis viris, spolia ad vesperum dividamus (*Gen. xiv, 13 seq.*). Sequitur :

« Bonum opus operata est in me; semper enim pauperes habetis vobiscum, et cum volueritis, potestis illis benefacere : me autem non semper habebitis. Quod habuit, hæc fecit. » Qui credit in Deum, reputatur ei in opus justitiæ. Aliud est enim credere ei, aliud credere in eum, id est, totum ejicere te in illum. Quod habuit, hæc fecit. Non aliunde speremus, quod in nobis habemus.

« Prævenit ungere corpus meum in sepulturam. Amen dico vobis, ubicunque prædicatum fuerit Evangelium istud in universo mundo, et quod fecit hæc, narrabitur in memoriam ejus. Et Judas Iscariotis, unus de duodecim, abiit ad summos sacerdotes, ut proderet eum illis. Qui audientes, gavisii sunt, et promiserunt ei pecuniam se duros. Et quærebat quomodo eum opportune traderet. Et primo die Azymorum, quando pascha immolabant, dicunt ei discipuli : Quo vis eamus, et paremus tibi comedere pascha? Et mittit duos ex discipulis suis, et dicit eis : Ite in civitatem, et occurret vobis homo lagenam aquæ bajulans, sequimini eum; et quocunque introierit, dicite domino domus, quia magister dicit : Ubi est refectio mea, ubi pascha cum discipulis meis manducem? Et ipse vobis demonstrabit cœnaculum grande atratum, et illic parate nobis. Et abierunt discipuli ejus, et venerunt in civitatem, et invenerunt sicut dixerat illis, et paraverunt pascha. » Id est, antequam veniret is, qui excluderet, Judas Iscariotis, unus de duodecim. Unus numero, non unus merito : unus nomine, non unus numine : unus corpore, non unus animo. Unde sponsus ad sponsam canit : *Vulnerasti cor meum, soror mea sponsa, in uno oculorum tuorum, et in uno crine colli tui (Cant. iv, 9). Oculus et crinis, sapientiæ est virtus : quoniam Justæ cum ceteris dicitur : Vobis datum est nosse mysterium regni (Luc. viii, 10); et, Dedi vobis potestatem, et reliqua (Luc. x, 19). Abiit ad principes :*

postquam exiit, Satanas in eum intravit. Hic *nox nocti indicat scientiam (Psal. xviii, 3)*. Unumquodque animal ad simile sibi jungitur (*Ecclesi. xiii, 19*). Maria currit ad apostolos, ut *dies diei eructet verbum (Psal. xviii, 3)* : et Judas ad Judæos, ut *nox nocti indicet scientiam*. Promittunt pecuniam, amittunt vitam; quam ipse recepit, cum vitam amisit. Quærebat opportunitatem. Opportunitas doli nunquam invenitur, ut non vindicetur hic aut illic. Promittit se tradere, ut magister ejus diabolus ante dicebat : *Tibi dabo potestatem hanc universam (Matth. iv, 9)*. Et primo die Azymorum, quæ cum amaritudine manducantur : *azyza nobis est redemptio nostra, amaritudo vero, passio Domini*. Dicunt discipuli : Quo vis eamus? ut cum voluntate Dei dirigamus gressus nostros. Dominus indicat cum quo manducet pascha : et more suo mittit duos, quod supra exposuimus. Et dicit : Ite in civitatem, et reliqua. Civitas, est Ecclesia, quæ muro fidei cingitur. Homo occurrens, populus primitivus est. Amphora aquæ lex litteræ est. Sequimini eum, qui ducit in altum, ubi est refectio Christi. Unde Raab exploratoribus mandat ut non irent per ima, sed per excelsa pergerent (*Josue ii, 16*). Cœnaculum grande, Ecclesia magna est : in qua narratur nomen Domini, strata varietate virtutum et linguarum, ut eat illud : *Circumamicta varietate (Psal. xlv, 10)*, in qua paratur Domino pascha. Dominus donus, Petrus apostolus est. Cui Dominus domum suam credidit, ut sit una fides sub uno pastore.

« Vespere autem facta, venit cum duodecim, et discumbentibus eis, et manducantibus, ait Jesus : Amen dico vobis, quia unus ex vobis tradet me, qui manducat mecum. At illi cœperunt contristari, et dicere ei sigillatim : Nunquid ego? Qui ait illis : Unus ex duodecim, qui intingit mecum in catino. Et Filius quidem hominis vadit sicut scriptum est de eo : *væ autem homini illi, per quem Filius hominis tradetur*. Bonum erat ei si natus non fuisset homo ille. Et manducantibus illis, accepit Jesus panem, et benedicens, fregit et dedit eis, et ait : Sumite, hoc est corpus meum. » Vespera dici, vesperam indicat mundi. Circa undecimam namque horam veniunt novissimi, qui primi denarium vitæ accipiunt æternæ : quia ante crucem Abraham erat in inferno, et post crucem latro in paradiso. Manducantibus autem eis ait : Unus ex vobis me tradet, et qui manducat mecum passem. Quia quæ falsitas arguitur, nihilominus veritas comprobatur, ut impleretur quod dicitur : *Qui edebat panes meos, magnificabat super me supplantationem (Psal. xl, 10)*. Omnes tanguntur, ut fiat harmonia in cithara : omnes nervi bene suspensi, consona voce respondent : Nunquid ego sum, Domine? Unus remissus, et pecuniæ amore affectus, dixit : Nunquid ego sum, Rabbi? Et dicit illis : Unus de duodecim. Separat lupus seorsum ovem, quam capit : Ovis, quæ de ovili egreditur, lupi patet morsibus. Filius hominis vadit : sed *væ homini per quem*

tradetur. Multi bonum, ut Judas, faciunt, sed omnino illis non proficit. Bonum erat ei si non esset natus: intimo latens utero materno, melius est non esse, quam ad tormenta esse. Accepit Jesus panem, et benedicens fregit, transfigurans corpus suum in panem, quod est Ecclesia præsens, quæ accipitur in fide, benedicatur in numero, frangitur in passionibus, datur in exemplis, sumitur in doctrinis: formans sanguinem suum in calicem, vino et aqua mistum, ut alio purgemur a culpis, alio redimamur a pœnis. Sanguine namque agni servatur domus a percussione angeli: et aqua maris Rubri extinguuntur inimici, quæ sunt mysteria Ecclesiæ Christi.

« Et accepto calice gratias agens, dedit eis. » Gratia, non meritis, salvati sumus a Deo.

« Et biberunt ex illo omnes. Et ait illis: Hic est sanguis meus Novi Testamenti, qui pro multis effundetur. Amen dico vobis, quod jam. » Ebrietas felix, satiety salutaris: quæ quanto copiosius sumitur, tanto majorem sobrietatem mentibus donare dignatur. Et Judas bibit, sed non saturatur, nec sitim extinguit ignis æterni, quia indigne sumit mysteria Christi. Hic macula in luna ostenditur, quæ nunquam deletur. Luna Ecclesiæ merito comparatur, quæ non habet splendorem: sed a sole certis modis suscipit lumen, id est a Christo, qui permanet in æternum. Sunt enim in Ecclesia quos sacrificium nullum emundat, sed eos cogitatio insipientis perducit ad culpas: qui se cœnosæ crudelitatis [*Fort. credulitatis*] fetoribus miscuerunt. Sanguis enim Novi Testamenti, qui pro multis effundetur, non omnes emendat.

« Non bibam de genimine vitis, usque in illum diem cum illud bibam novum in regno Dei. » Hic mutat tantum sacrificium, sed non mutat tempus: ut nos nunquam cœnam Domini ante quartam decimam lunam faciamus. Qui facit in quarta decima resurrectionem, in undecima luna cœnam Domini facit: quod nunquam inventum est, nec in Veteri Testamento, nec in Novo.

« Et hymno dicto. » Id est, laude Domini: ut est in Psalmo: *Et laudabunt Dominum, qui requirunt eum, et manducaverunt eum, et adoraverunt omnes pingues terræ (Psal. xxi, 27, 30.)*

« Exierunt in montem Olivarum. Et ait eis Jesus: Omnes scandalizabimini in me in nocte ista; quia scriptum est: Percutiam pastorem, et dispergentur oves. Sed postquam resurrexero, præcedam vos in Galilæam. » In monte Oliveti Jesus tenetur, et inde ad cœlos ascendit: ut nos sciamus quia inde ascendimus ad cœlos, unde vigilamus, et oramus, et ligamur, nec repugnemus in terra. « Omnes vos scandalum patiemini. » Omnes cadunt, sed non omnes jacent. *Nunquid qui dormit non adjiciet ut resurgat (Psal. xl, 9) ?* Carnale est cadere: sed diabolicum jacere. Scriptum est: Percute pastorem. Propheta Zacharias postulat passionem Domini. Pater respondet: Percutiam pastorem, precibus

A sanctorum infernalium. Filius a Patre mittitur et percutitur, id est, incarnatur et patitur. Dispergentur oves, pastore capto: resurrectio promittitur, ut spes non exstinguatur.

« Petrus autem ait illi: Etsi omnes scandalizati fuerint, sed non ego. Et ait illi Jesus: Amen dico tibi, quia tu hodie in hac nocte. » Et avis sine penis altum volare nititur: sed corpus aggravat animam: ut timore humanæ mortis, timor Domini superetur vel vincatur.

« Priusquam his gallus vocem dederit, ter me es negaturus. At ille amplius loquebatur: Et si oportuerit me commori tibi, non te negabo. Similiter autem et omnes dicebant. Et veniunt in prædium cui nomen Gethsemani: et ait discipulis suis. »

B Gallus cantat, Petrus negat ter. Gallus lucis nuntius quis est, nisi Spiritus sanctus? cujus voce in prophetis et apostolis nos dè terna abnegatione, qua Deum negavimus nosse, voce ancillarum exterriti, excitamur ad amarissimos post lapsum fletus: qui male cogitavimus de Deo, et male locuti sumus ad proximos: et male fecimus ad nosmetipsos. Et venit in prædium Gethsemani, id est *vallis pinguedinum*: ubi tauri pingues obsederunt eum, et vituli multi circumdederunt eum.

« Sedete hic donec orem. Et assumit Petrum, et Jacobum, et Joannem secum. » Separatur in oratione, qui separatur in passione: quia ille orat, illi dormiunt pinguetudine cordis oppressi.

C « Et cœpit pavere et tædere. Et ait illis: Tristis est anima mea usque ad mortem: Sustinete hic et vigilate. Et cum processisset paululum, procidit super terram; et orabat, ut si fieri posset, transiret ab eo hora, et dixit: Abba, Pater. » Pavere et tristificari docemur ante iudicium mortis, qui non possumus per nos dicere nisi per illum: *Veni princeps mundi hujus, et in me non habet quidquam (Joan. xiv, 9).* Et dixit: *Abba, Pater (Rom. viii, 15).* Hebraice et Græce loquitur, quia non est distinctio Judæi et Græci (*Rom. x, 12*).

« Omnia tibi possibilia sunt, transfer calicem huic a me: sed non quod ego volo, sed quod tu. Et venit, et invenit eos dormientes, et ait Petro: Simon, dormis, non potuisti una hora vigilare? »

D Usque in finem non cessat nos docere patribus obedire, et voluntatem eorum voluntati nostræ præponere. Invenit eos dormientes. Sicut dormiunt iuente, sic et corpore.

« Vigilate et orate, ut non intretis in tentationem. Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma. Et iterum abiens, oravit eundem sermonem dicens. Et reversus denuo invenit eos dormientes. Erant enim oculi eorum gravati, et ignorabant quid responderent ei. Et venit tertio, et ait illis: Dormite jam, et requiescite. Sufficit. Venit hora, ecce Filius hominis tradetur in manus peccatorum. Surgite, eamus. Ecce qui me tradet prope est. Et adhuc eo loquente, venit Judas Iscariotis, unus de duodecim, et cum eo turba multa, cum gladiis et

lignis, a summis sacerdotibus, et scribis, et senioribus. Dederat autem traditor ejus signum eis, dicens: Quemcumque osculatus fuero, ipse est, tenete eum, et ducite caute. Et cum venisset, statim accedens ad eum, ait: Ave, Rabbi; et osculatus est eum. At illi manus injecerunt in Jesum, et tenuerunt eum. Unus autem quidam de circumstantibus educens gladium, percussit servum summi sacerdotis, et amputavit illi auriculam. Et respondens Jesus, ait illis: Tanquam ad latronem existis cum gladiis et lignis comprehendere me: quotidie eram apud vos in templo docens, et non me tenuistis. Sed ut impleatur Scripturæ. In tentationem intrat, qui orare negligit. Ter discipuli dormiunt, et ter Dominus orans suscitatur. Terna dormitatio, tres mortuos quos Dominus suscitavit significat. Primum, in domo: secundum, ad sepulcrum: tertium, de sepulcro. Terna vigilia Domini, tres personas habere nos in orando docet, et de præteritis, et de futuris, et de presentibus veniam rogare. Venit Judas cum gladiis et lignis. Incumbit virtuti sæculi, qui desperat de adjutorio Dei. Dat signum osculi cum veneno doli: sicut Cain obtulit sacrificium subdolum et reprobatum. Unde vinum cum aceto in cruce ponunt. Et tenuerunt Jesum. Hic adest Joseph victus, venditus a fratribus: et ferrum pertransivit animam ejus. Unus educens gladium, amputavit auriculam servi. Prædicatio Petri auditum a Judæis abscondit regni Dei.

« Tunc discipuli ejus relinquentes eum, omnes fugerunt. » Tunc adimpletum est quod dicitur: *Elongasti a me amicum et proximum, et notos meos a miseria* (Psal. LXXXVII, 19).

« Adolesceps autem quidam sequebatur eum, amictus sindone super nudo, et tenuerunt eum. At ille rejecta sindone, nudus profugit ab eis. Et adduxerunt Jesum ad summum sacerdotem, et convenerunt omnes sacerdotes, et scribæ, et seniores. Petrus autem a longe secutus est eum usque intro in atrium summi sacerdotis, et sedebat cum ministris ad ignem, et calefaciebat se. Summi vero sacerdotes, et omne concilium quærebant adversus Jesum testimonium, ut eum morti traderent: nec inveniebant. Multi autem falsum testimonium dicebant adversus eum: et convenientia testimonia non erant. » Hoc proprie Marcus. Sicut Joseph, relicto pallio, nudus de manibus impudicæ domiæ effugit. Qui autem vult effugere manus iniquorum, reliquens mente, quæ mundi sunt, fugiat post Jesum. Et convenerunt sacerdotes et scribæ. Tunc fit congregatio taurorum in vaccis populorum (Psal. LXVII, 31). Petrus a longe sequebatur. *Vir duplex animo, inconstans est in omnibus viis suis* (Jac. 1, 8). Timor retrahit, charitas trahit. In atrio cum ministris calefacit se ad ignem. Atrium sacerdotis, est sæcularis circuitus: ministri, dæmonia sunt. Ignis, desiderium carnale, cum quibus qui manet, flere peccata non potest. Summi sacerdotes quærebant falsum testimonium adversus Je-

sum, mentita est iniquitas sibi: ut regina adversus Joseph (Gen. XXXIV, 14): et sacerdotes adversus Susannam (Dan. XIII, 36): sed ignis sine materia deficit. Et convenientia testimonia non erant. Quod variatur, incertum habetur.

« Et quidam surgentes, falsum testimonium ferebant adversus eum, dicentes: Quoniam nos audivimus eum dicentem: Ego dissolvam templum hoc manufactum, et post triduum aliud non manufactum ædificabo. Et non erat conveniens testimonium illorum. Et exurgens summus sacerdos in medium, interrogavit Jesum, dicens: Non respondes quidquam ad ea quæ tibi objiciuntur ab his? Ille autem tacebat, et nihil respondit. Rursum summus sacerdos interrogabat eum, et dicit ei: » Moris est hæreticorum, umbram de veritate trahere. Non ille dixit, quod illi dicunt: sed simile verbum de templo corporis sui, quod post triduum resuscitavit. Exurgens summus sacerdos interrogavit Jesum: ille autem tacebat. Ipse Deus et Salvator noster, qui mundo salutem contulit, et humano generi sua pietate subvenit, sicut ovis ad occisionem sine voce ducitur, et obmutuit et siluit a bonis. Taciturnitas Christi apologiam Adæ absolvit.

« Tu es Christus Filius Dei benedicti? » Quem expectabant de longe, in prope non vident. Sicut Isaac caligantibus oculis, Jacob sub manibus non agnoscit, sed longe de eo futura canit.

« Jesus autem dixit illi: Ego sum. » Ut inexcusabiles sint.

« Et videbitis Filium hominis. » Sacerdos interrogat Filium Dei, Jesus autem respondit Filium hominis: ut hic intelligamus Dei filium eundem esse et filium hominis: et ne quaternitatem faciamus in Trinitate, sed homo in Deo, et Deus in homine necesse sit.

« Sedentem a dextris virtutis, » id est, in vita regnantem sempiterna, et virtute divina.

« Et venientem cum nubibus cœli. » In nube ascendit (Act. 1, 9), cum nube venit: id est, in corpore suo solo, quod sumpsit a virgine, ascendit: et cum multiformi Ecclesia, quæ est corpus ipsius, et plenitudo ejus, ad judicium venturus est: sicut dicit secundum Matthæum: *Cum autem venerit Filius hominis, et omnes angeli cum eo, et reliqua.*

« Summus autem sacerdos, scindens vestimenta sua, ait: Quid adhuc desideramus testes? audistis blasphemiam. Quid vobis videtur? Qui omnes condemnaverunt eum esse reum mortis. Et cœperunt quidam conspuere in eum, et velare faciem ejus, et colaphis etiam cædere et dicere ei: Prophetiza. Et ministri alapis eum cædebant. » Hoc est, ephod, in quo habebant honorem, Judæi auiserunt. Hic adest Samuel scisso pallio de manibus Saul in regno. Milites gentiles non scindunt tunicam Christi: sacerdotes vero scindunt dignitatem sacerdotii sui. Et condemnat eum reum esse mortis. Quo reatu

suo, reatum nostrum solveret : et velamine faciei suæ, velamen cordium nostrorum auferret, et sputaminibus susceptis, faciem animæ nostræ lavaret : et colaphis, quibus in caput percussus est, caput humani generis (quod est Adam) sanaret. Et alapis quibus expalmatus est, maxima laus ejus, nostris manibus et labiis plauderet : unde, *Omnes gentes, plaudite manibus (Psal. XLVI, 2)*. Et cruce sua, cruciatum nostrum solveret, et morte sua mortem nostram necaret : cum forma serpentis serpentem necat, quia serpente de virga facti alii absorbentur serpentes. Unde per prophetam ipse dicit : *Ero mors tua, o mors, et morsus tuus, o inferne (Osee XIII, 14)*. Opprobria ejus nostrum abstulere opprobrium. Vincula ejus nos liberos fecerunt. Corona spinea capitis ejus, diadema regni adepti sumus. Vulneribus ejus sumus sanati. Sepultura ejus resurgimus. Descensione ejus ad inferos, nos ascendimus ad cælos. Illic invenitur mel in ore leonis mortui (*Judic. XIV, 8*). Hæc omnia prævidens propheta ait : *Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi (Psal. CXV, 12)?*

Et cum esset Petrus in atrio deorsum, venit una ex ancillis summi sacerdotis, et cum vidisset Petrum calefacientem se, aspiciens illum, ait : Et tu cum Jesu Nazareno eras? At ille negavit, dicens : Neque scio, neque novi quid dicas. Et exiit foras ante atrium, et gallus cantavit. Rursum autem cum vidisset illum ancilla, cœpit dicere circumstantibus : Quia hic ex illis est. At ille iterum negavit. Et post pusillum rursus qui astabant, dicebant Petro : Vere ex illis es; nam et Galilæus es. Ille autem cœpit anathematizare, et jurare, quia nescio hominem istum quem dicitis; et statim gallus iterum cantavit. Et recordatus est Petrus verbi quod dixerat ei Jesus : Priusquam gallus cantet bis, ter me negabis : et cœpit flere. Petrus sine Spiritu, voci ancillæ cessit : cum Spiritu, nec principibus, nec regibus cedit. Prima ancilla, titubatio est; secunda, consensio; tertius vir, actus est. Hæc est trina negatio, quam abluit per fletus verbi Christi recordatio. Tunc nobis gallus cantat, quando prædicator quisque per penitentiam corda nostra ad compunctionem excitat. Tunc incipimus flere, quando ignimur intus per scintillam scientiæ : et foras eximus extra quod fuimus.

CAPUT XV.

Et confestim, mane consilium facientes summi sacerdotes cum senioribus, et scribis, et universo concilio, vincentes Jesum, duxerunt, et tradiderunt Pilato. Et interrogavit eum Pilatus : Tu es rex Judæorum? At ille respondens, ait illi : Tu dicis. Et accusabant eum summi sacerdotes in multis. Pilatus autem rursus interrogavit eum, dicens : Non respondes quidquam? Vide in quantis te accusant. Jesus autem amplius nihil respondit, ita ut miraretur Pilatus. Per diem autem festum solebat dimittere illis unum ex vinculis, quemcun-

A que petissent. Erat autem, quod dicebatur Barabbas, qui cum seditiosis erat vinctus : qui in seditione fecerat homicidium. Et cum ascendisset turba, cœpit rogare sicut semper faciebat illis. Pilatus autem respondit eis, et dixit. Hic adest Samson, id est, *sol eorum* : quibus *occubuit sol in meridie (Amos VIII, 9)* : Dalila, *situla* interpretatur : quæ est synagoga, quæ situlæ more limpida liquorem non tenet; et *quiescilla* immunda collegit. Samson noster maxilla verbi sui innumeras catervas Judæorum et dæmonum hic sternit : et fontem perennis vitæ sitiētibz nobis, id est corpori tuo, aperiet. Pontifices concitaverunt turbas, ut peterent Barabbam, et crucifigerent Jesum. Hic duo birici astant : unus ἀποκριπταῖος, id est *admissarius*, cum peccato populi in deserto inferni absolutus dimittitur; alter pro peccatis absolutorum, ut agnus occiditur. Pars Domini semper mactatur; pars diaboli, qui est magister eorum, effrenata in tartarum præcipitatur. Subditur :

« Vultis dimittam vobis regem Judæorum? Sciebat enim quod per invidiam tradidissent eum summi sacerdotes. Pontifices autem concitaverunt turbam, ut magis Barabbam dimitteret eis. Pilatus autem iterum respondens, ait illis : Quid ergo vultis faciam regi Judæorum? At illi iterum clamaverunt : Crucifige eum. Pilatus vero dicebat illis : Quid enim mali fecit? At illi magis clamabant : Crucifige eum. Pilatus autem, volens populo satisfacere, dimisit illis Barabbam, et tradidit eis Jesum, flagellis cæsum, ut crucifigeretur. Milites autem duxerunt eum intro in atrium prætorii, et convocant totam cohortem, et induunt eum purpura, et imponunt ei, plectentes, spineam coronam : et cœperunt salutare eum, Ave, rex Judæorum! et percutiebant caput ejus arundine, et conspuebant eum, et ponentes genua, adorabant eum. Et postquam illuserunt ei, exuerunt illum purpura : et induerunt eum vestimentis suis. Et educunt illum, ut crucifigerent eum. Multas occasiones dedit Pilatus liberandi Salvatorem. Primo conferens latronem, deinde inferens, Quid ergo vultis faciam regi Judæorum? Cumque respondissent, Crucifigat, non statim acquievit : sed, secundum suggestionem uxoris, quæ mandaverat ei, ut Matthæus dixit : *Nihil tibi et justo illi (Matth. XXVII, 19)*, respondit, Quid enim mali fecit? quod dicendo, Jesum absolvit. Milites induunt eum purpura, etc. Vestimentis suis nudatur, id est Judæis. Purpura induitur, id est gentili Ecclesie, quæ de scopulis maris est collecta. Item ea scandalizante exutus in fine, Judaica rursus induitur plebe. *Cum enim intraverit plenitudo gentium, tunc omnis Israel salvus erit (Rom. XI, 25)*. Et adducunt illum ut crucifigerent eum. Hic educitur Abel in agrum a fratre, ut perimatur : hic adest Isaac cum lignis, et Abraham cum ariete in Sabech hærente. Hic adest Joseph cum fasce gremio somniato, et tunica talari sanguine lita. Hic adest Moyses cum virga,

et serpente suspenso in ligno. Hic adest botrus in ligno portatus. Hic adest Elisæus cum ligno ad quærendam securin, quæ in ima demersa est, et statuit ad lignum, id est genus humanum : quod a ligno vetito in infernum cecidit, per lignum crucis Christi, et per baptismum aquæ, ad paradysum navavit. Hic adest Jonas, de ligno sortis in mare, in ventremque celi triduo missus.

« Et angariaverunt prætereuntem quempiam Simonem Cyrenæum, venientem de villa, patrem Alexandri et Rufi, ut tolleret crucem ejus. Et perducunt illum in Golgotha locum, quod est interpretatum, Calvariæ locus. » Alii per merita patrum suorum commemorantur : alii per merita filiorum suorum. Hic autem Simon, qui crucem in angaria portat, meritis filiorum suorum, qui erant discipuli, commemoratur. Per hoc nos in præsentis vite admonemur, parentes adjuvari per natorum suorum sapientiam, ut populus Judaicus, propter patriarcharum, et prophetarum, et apostolorum merita, semper commemoratur. De amaritudine enim radicis surgit dulcedo olivæ. Unde per Jeremiam ad Judæam dicitur : *Olivam uberem, pulchram, fructiferam, speciosam vocavit Dominus nomen tuum (Jerem. xi, 16)*. Ut tolleret crucem ejus. Dum legerent : *Maledictus omnis qui pendet in ligno (Deut. xxi, 23)*, factus est maledictus, ut tolleret maledictum. Simon qui portat crucem in angaria, ipse est qui laborat pro laude humana. Cogunt eum homines huic labori, quem non cogit timor et dilectio Dei. Ipsa species crucis, quid est nisi forma quadrata mundi? Oriens de vertice fulgens, Arcion dextra tenet : Auster in læva consistit : Occidens sub plantis firmatur. Unde Apostolus dicit : *Ut sciamus, quæ sit altitudo, et latitudo, et longitudo, et profundum (Ephes. iii, 18)*. Aves, quando volant ad æthera, formam crucis assumunt : homo natus per aquas, vel orans, forma crucis vehitur. Navis per maria, antenna cruci similata sufflatur. T littera, signum salutis et crucis describitur. Et perducunt eum in Golgotha, quod interpretatur Calvaria. Tradunt Judæi, quando in hoc montis loco immolatus est aries pro Isaac, ut ibi decolleretur, id est, Christus a carne sua, carnali videlicet Judææ separetur.

« Et dabant ei bibere myrrhatum vinum, et non accepit. Et crucifigentes eum. » Hoc aceto succus lethalis pomi abstergitur. Et non accepit, id pro quo palitur. Unde de eo dicitur : *Quæ non rapui, tunc exsolvebam (Psal. lxxviii, 5)*. Et crucifigunt eum. Hic figitur salus in ligno, ligno primo infixæ est mors. Lignum primum, lignum scientiæ boni et mali est. Et secundum lignum boni tantum nobis, et vitæ lignum est. Extensio manus primæ ad lignum, mortem apprehendit : extensio autem secundæ, vitam (quæ perierat) invenit. Ligno hoc vehimur per mare undosum ad terram viventium.

« Diviserunt vestimenta ejus, mittentes sortem super eis : quis quod tolleret. » Vestimenta Domini, ejus mandata sunt, quibus tegitur corpus ejus, quod

est Ecclesiæ ; quæ dividuntur inter milites gentium, ut sint quatuor ordines cum una fide, id est, conjugati et viduati, præpositi et separati : sortiti tunicam indivisam, quæ est pax et unitas, inconsutillis in modum annuli regalis.

« Erat autem hora tertia, et crucifixerunt eum. » Hoc vero et proprie Marcus intulit : nam sexta hora tenebræ suffuderunt terram, ut non quis potuisset movere caput. A tricesimo namque fructu Marcus ascendit ad centesimum, id est, a tertia hora crucis usque ad tertiam resurrectionis post tres dies. Tricesimus fructus est in cruce : sexagesimus in inferno : centesimus in paradiso.

« Et erat titulus causæ ejus inscriptus, Rex Judæorum. » Quod in titulis prænotatur Psalmorum : *« In finem ne corrumpas. »* Et hoc tribus linguis : *ΜΑΛΑΚΗ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ : ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΤΩΝ : Rex confidentium.* Hæ tres linguæ in crucis titulo conjunctæ sunt, ut omnis lingua commemoret perfidiam Judæorum.

« Et cum eo crucifigunt duos latrones ; unum a dextris, et alium a sinistris ejus. Et impleta est Scriptura quæ dicit : Et cum iniquis reputatus est. Et prætereuntes blasphemabant eum, moventes capita sua, et dicentes : Vah, qui destruit templum, et in tribus diebus reedificat. Salvum fac teipsum, descendens de cruce. Similiter et summi sacerdotes, illudentes ad alterutrum, cum scribis dicebant : Alios salvos fecit, seipsum non potest salvum facere. Christus rex Israel descendat nunc de cruce, ut videamus et credamus. Et qui cum eo crucifixi erant, conviciabantur ei. Et facta hora sexta, tenebræ factæ sunt per totam terram usque in horam novam. » Cum iniquis veritas deputata : unum reliquit sinistram, alterum assumit dextram : sicut in die iudicii faciet : ex simili crimine, dissimiles sortiuntur fines. Alter antecedit Petrum in paradysum, alter Judam in Infernum. Confessio brevis, vitam acquisivit longam : et blasphemia finita, poena plectitur æterna. Hic pullus Judæ ligatur ad vitem (*Gen. xlix, 11*). Hic ἀναλόλαιον, id est pallium, tingitur in sanguine uvæ : hic lacerat hædi vineam. Blasphemantes eum, et moventes capita sua. Emittitur in capita iniquorum mors, quando excitantur vincula inferni, usque ad cervicem, qui est cervix generis humani. Descende de cruce : ne faceret salutem quam inchoarat. Et viderunt postea resurgentem de sepulcro, quem de crucis descendere non credebant posse patibulo. Ubi est, Judæi, infidelitas vestra? Adhuc de vivo dicebatis, Si rex Israel est, descendat de cruce. Vos ipsos consulo, vos ipsos iudicium peto : quanto mirabilius est, mortuum posse resurgere, quam adhuc vivum de cruce velle descendere! Parva petistis, dum majora provenerint. Sed infidelitas vestra non potuit sanari signis multo fortioribus, quam petistis. Illic omnes declinaverunt, simul inutiles facti sunt. Facta hora sexta, tenebræ factæ sunt per totam terram. Hic adest Noë, inebriatus ac pudatus, cælo et terra pallio

tenebroso tectus, et homine irrisus. Hic stillavit sanguis de ligno.

« Et hora nona, exclamavit Jesus voce magna, dicens : Eli, Eli, lamma sabachthani, quod est interpretatum : Deus meus, Deus meus, utquid me dereliquisti ? Et quidam de circumstantibus audientes dicebant : Ecce Eliam vocat. Currens autem unus, et implens spongiam aceto, circumponensque calamo, potum dabat ei, dicens : Sinite, videamus si veniat Elias ad deponendum eum. » Inde scribitur psalmus iste pro assumptione matutina, qua Christus ad crucem ducitur. Verba propria sunt Filii hominis : unde sequitur juxta Lucam : *In manus tuas commendo spiritum meum (Luc. xxiii, 46)*. Nona hora invenitur eversa domo decima drachma quæ perierat. Currens autem unus ex eis, invenit similitudinem eorum spongiam cavam, infirmam, aridam, ignibus aptam : implet aceto, hoc est malitia et dolo : de quo dicitur : *Plantavi te vineam Sorech, et quomodo conversa es in amaritudinem vitis alienæ ? Et exspectavi ut faceret uvas, et fecit spinas (Jerem. ii, 21 ; Isa. v, 2)*.

« Jesus autem, emissa voce magna, exspiravit. Et velum templi scissum est in duo, a summo usque deorsum. Videns autem centurio, qui ex adverso stabat, quia sic clamans exspirasset, ait : Vere hic homo Filius Dei erat. » Infirmata enim carne, vox invaluit divina, quæ dicit : *Aperite mihi portas justitiæ, et ingressus in eas, confitebor Domino (Psal. cxvii, 19)* : cum ima voce, vel sine voce morimur, qui de terra sumus. Ille vero cum exaltata voce exspiravit, qui de cælo descendit. Velum templi scinditur, id est, cælum aperitur. Centurio ait : Vere Dei Filius erat. Novissimi primi nunc efficiuntur. Gentilis constitetur populus : Judæa cæcata negat, ut fiat eis error peior priore.

« Erant autem et mulieres, de longe aspicientes, inter quas erat Maria Magdalene, et Maria Jacobi minoris, et Joseph mater, et Salome. Et cum esset in Galilæa, sequebantur eum, et ministrabant ei : et aliæ multæ quæ simul cum eo ascenderant Jerusalem. Et cum jam sero esset factum, quia erat Parasceve, quod est ante sabbatum, venit Joseph ab Arimathia, nobilis decurio, qui et ipse erat exspectans regnum Dei : et audacter introivit ad Pilatum, et petiit corpus Jesu. Pilatus autem mirabatur, si jam obiisset, et accersito centurione, interrogavit eum, si jam mortuus esset. Et cum cognovisset a centurione, donavit corpus Joseph. Joseph autem mercatus sindonem, et deponens eum, involvit sin lani, et posuit eum in monumento quod erat excisum de petra : et advolvit lapidem ad ostium monumenti. Maria autem Magdalene et Maria Joseph aspiciebant ubi poneretur. » Sicut non excluditur muliebris sexus a salute per Mariam Virginem : ita non repellitur a mysterio crucis scientiæ et resurrectionis per viduam Mariam Magdalenam, et cæteras matres. Joseph venit sero Parasceve, ab Arimathia, quæ interpretatur *deponens*,

A ad deponendum corpus in monumentum : nobilis decurio, exspectans et ipse regnum Dei : intrat ad Pilatum, petit corpus Jesu. Joseph mercatur sindonem, involutum corpus in sindone ponit in monumento quod erat excisum de petra. Advolvit lapidem ad ostium monumenti. Mariæ aspiciunt ubi poneretur. Hæc omnia congruunt ad populum Judaicum, in fine credentem : qui nobilitatur fide, ut Abrahæ sit filius. Deponit desperationem, exspectat regnum Dei : intrat ad Christianos, ut baptizetur. Quod significat nomen Pilati, id est *malefactoris*, id est qui domat ferreas gentes, ut regat eas in virga ferrea, et petit sacrificium : quod donatur penitentibus in fine viaticum, et corde mundo, et peccatis mortuo : involvit in munimine fidei, stabilitum operculo spei, per opera charitatis concludit. *Finis enim præcepti est charitas (I Tim. i, 5)*. Aspicientibus a longe electis, qui sunt stellæ maris : quando, si fieri potest, scandalizabuntur electi.

CAPUT XVI.

« Et cum transisset sabbatum, Maria Magdalene, et Maria Jacobi, et Salome, emerunt aromata, ut venientes ungerent eum. » Nunc aromatibus redolentibus cum sponsa, et adolescentibus, quæ currunt post eam, conspergimus librum et cubiculum mentis nostræ. Nunc introducit nos rex in cellaria sua. Nunc surgit amica Maria, hiems abiit, pluvia recessit : flores visi sunt in terra : vox torturis audita est in terra nostra. Vineæ florentes deleverunt odorem. Relit sponsus de umbra, sub qua dormit in meridie. Post sabbata tristitia felix irradiat dies, quæ primatum in diebus tenet : luce prima in eo lucescente, et Domino meo cum triumpho resurgente, et dicente : *Hæc est dies quam fecit Dominus : exsultemus et lætetur in ea (Psal. cxvii, 24)*.

« Et valde mane una sabbatorum veniunt ad monumentum, orto jam sole, et dicebant ad invicem : Quis revolvat nobis lapidem ab ostio monumenti ? Et respicientes viderunt revolutum lapidem. » Valde mane, quod alius evangelista diluculo dicit. Diluculum est inter tenebras noctis et diei claritatem. In qua salus humano generi provenit, felici vicinitate declaranda, more solis : qui proxima luce consurgens, roseam præmittit auroram, ut gratia præclari splendoris, præparatis oculis possit intueri, quando tempus Dominicæ resurrectionis eluxit. Ut tunc laudes Christi tota caneret secundum exemplum harum feminarum Ecclesia, quando genus humanum exemplo suæ resurrectionis animavit : quando vitam præstitit, et lumen credulitatis infundit. Sol vero post occasum corporis oritur. Illic aquilæ ad corpus congregantur : matres et apostoli vident revolutum lapidem, qui est lex mortis, ac si diceret : *Ubi, mors, aculeus tuus ?* et reliqua (I Cor. xv, 55).

« Erat quippe magnus valde. Et introeuntes in monumentum, viderunt juvenem sedentem in dextris, coopertum stola candida, et obstupuerunt.

Qui etiam infantes in utero tangit : gemitus omnium, et omnibus gravis. Et introeuntes in monumentum viderunt juvenem, non senem, non infantem, sed jucundum ætate, ut dicitur : *Lætare, juvenis, in adolescentia tua* (Eccle. xi, 9), quæ non est hic vera, dum cum senio est commista. Sedentem in dextris virtutis, id est, regnantem in prosperis. Hic juvenis formam resurrectionis, timentibus mortem ostendit. Conspertum stola candida, quæ vera lætitia est, hoste depulso, rēgnoque adepto, rege pacis quæsito, invento et nunquam dimisso. Et obstupuerunt, id est, *Quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus diligentibus se* (I Cor. ii, 9).

« Qui dicit illis : Nolite expavescere. Jesum quæritis Nazarenum crucifixum : surrexit, non est hic : ecce locus ubi posuerunt eum. Sed ite, et dicite discipulis ejus, et Petro. » Deus charitas est. Non est ergo timor in charitate (I Joan. iv, 8, 18). Quid expavescerent, quæ invenerunt quem quæsierunt? Jesum quæritis Nazarenum. Radix enim amara crucis evanuit : flos enim vitæ cum fructibus erupit, id est, qui jacuit in morte, surrexit in gloria. Ecce locus. Ostenditur mortalitas immortalibus ad gratiarum actionem debita : ut intelligamus quid fuerimus, et sciamus quid futuri erimus. Sed ite, dicite. Mulieribus dicitur, ut annuntient apostolis : quia per mulierem mors annuntiata est, per mulieres vita resurgens. Et Petro. Qui se indignum judicat discipulatu, dum ter negavit magistrum. Peccata præterita non nocent, quando non placent.

« Quia præcedet vos in Galilæam : ibi eum videbitis, sicut dixit vobis. At illæ exeuntes, fugerunt de monumento. Invaserat enim eas timor et pavor, et nemini quidquam dixerunt : timebant enim. Surgens autem Jesus mane prima sabbati, apparuit primo Mariæ Magdalensæ, de qua ejecerat septem dæmonia. Illa vadens nuntiavit his, qui cum eo fuerant logentibus et stentibus. Et illi audientes quia viveret, et visus esset ab ea, non crediderunt. Post hæc autem duobus ex eis ambulanti- bus ostensus est in alia effigie, euntibus in villam, et illi euntes nuntiaverunt cæteris : nec illis crediderunt. » Brevis sententia in syllabis, sed ingens in quantitate promissio. Ibi est gaudii nostri fons, et salutis æternæ origo præparata. Ibi congregantur dispersiones, et sanentur contriti corde. Ibi eum videbitis, non sicut vidistis. At illæ exeuntes fugerunt. Dicitur de futura vita : *Et fugiet dolor ac gemitus* (Isa. xxxv, 10). Imitantur mulieres ante resurrectionem omnium, quod faciunt post resurrectionem : *fugiant mortem et pavorem. Et nemini quidquam dixerunt, quia ipsi soli mysterium resurrectionis viderunt, qui videre ipsi illud meruerunt. Unde sequitur juxta Joannem : Petrus autem cucurrit ad monumentum, ut videret ipse quod audivit* (Joan. xx, 4). Surgens autem Jesus primo mane sabbati, Mariæ Magdalensæ primo ostenditur : de qua ejecerat septem dæmonia, quia meretrices et publicani

præcedunt synagogam in regnum Dei : ut latro præcessit apostolos. Flent et lugent, qui necdum viderunt, sed non post multum consolabuntur. Beati enim qui lugent nunc, quoniam ipsi consolabuntur (Matth. v, 5). Et illi audientes non crediderunt. Fides autem hic laborat, agens activam vitam : illic contemplativa sæculta visione regnat. Hic per speculum contuemur imaginem : illic facie ad faciem videbimus veritatem. Unde sequitur : Post hæc duobus ex illis ambulanti- bus, id est laborantibus, ostensus est in alia effigie. Et illis annuntiantibus non est creditum : dum sicut Moyses viderunt, quod non sufficebat eis. Unde Moyses dicit : *Ostende mihi temetipsum* (Exod. xxxiii, 18). Oblitus carnis suæ, postulat in vita ista quod post illam speramus in futura.

« Novissime autem recumbentibus illis undecim apparuit, et exprobravit incredulitatem illorum et duritiam cordis : quia his, qui viderant eum resurrexisse, non crediderunt. » Ut omnes testes enararent omnibus, quod communiter viderunt et auderunt. Exprobrat incredulitatem, ut succedat credulitas : exprobrat duritiam cordis lapidei, ut succedat cor carnenm charitate plenum. Hinc est, quod martyrum cæteræ mortem hujus sæculi libenter affectant : quia noverunt pro isto temporali interitu perpetuo se esse victuros.

« Et dixit eis : Euntes in mundum universum prædicate Evangelium omni creaturæ. » Nunc primum post acceptum Spiritum, ac si vasa limosa per ignem confirmata : omni creaturæ, id est omni generi humano, quod in se commune aliquid habet ab omni creatura, jubetur, id est, angelis, pecoribus, lignis, lapidibus, igni et aqua, calido et frigido, humido et arido : quia mundus minor homo dicitur. Dominus utique Jesus, qui de cælo descendit ad liberandam infirmitatis nostræ naturam : ipse etiam super cælorum cælus ascendit, qui sedet ad dexteram Patris. Considerandum est autem, quod frequenter in Scripturis divinis plurali numero cælus dictos invenies, dum legitur : *In principio fecit Deus cælum et terram* (Gen. i, 1), cum tamen pluraliter dicti cæli legantur et terræ. Modus enim iste locutionis latius patet, ut abusive singularia plurali numero dicamus, et pluralia singulari. Ad Orientem vero, quod psalmista dicit : evangelistæ tacent : Hierosolymam significat, quæ est in Orientis partibus collocata. Unde Dominus, apostolis videntibus, ascendit ad cælus. Terra multis plena miraculis, ubi fidelium credulitas plus actibus, quam lectionibus eruditur.

« Qui crediderit, et baptizatus fuerit, salvus erit ; qui vero non crediderit, condemnabitur. Signa autem eos, qui crediderint, hæc sequentur : In nomine meo dæmonia ejicient, linguis loquentur novis, serpentes tollent. Et si mortiferum quid biberint, non eis nocebit. Super ægros manus imponent, et bene habebunt. Et Dominus quidem Jesus postquam locutus est eis, assumptus est in cælum, et sedet a dextris Dei. Illi autem profecti prædicaverunt ubique, Do-

mino cooperante, et sermone confirmante se- A capitulo Marcus signa credentium, cum Mattheo
quentibus signis. » Ducentesimo tricesimo quinto et Luca concordans, enarrat.

PRÆFATIO

Falso ascripta beato Hieronymo presbytero in Evangelium secundum Lucam.

Lucas, Syrus natione Antiochensis, arte medicus, discipulus apostolorum, postea Paulum secutus usque ad consummationem ejus, serviens Domino sine crimine. Nam neque uxorem unquam habens, neque filios: septuaginta et quatuor annorum obiit in Bithynia plenus Spiritu sancto. Qui cum jam scripta essent Evangelia: per Mattheum quidem in Judæa: per Marcum autem in Italia: sancto instigante Spiritu, in Achaïæ partibus hoc scripsit Evangelium: significans etiam ipse in principio, ante suum alia esse descripta. Cui extra ea quæ ordo evangelicæ dispositionis exposcit, ea maxime necessitas laboris fuit, ut primum Græcis fidelibus omni prophetatione venturi in carnem Dei Christi manifestata humanitate, ne Judaicis fabulis attentis in solo legis desiderio ternerentur, vel ne hæreticis fabulis, et stultis sollicitationibus seducti exciderent a veritate, elaboraret. Dehinc ut in principio Evangelii Joannis nativitate præsumpta: cui Evangelium scriberet, et in quo electus scriberet, indicaret: contestans in se completa esse, quæ essent ab aliis inchoata. Cui ideo post baptismum Filii

Dei, a perfectione generationis in Christo impletæ, repetendæ a principio nativitatis humanæ, potestas permessa est: ut requirentibus demonstraret, in quo apprehendens erat per Nathan filium David introitu, recurrentis in Deum generationis admisso, inseparabilis Dei, ut prædicans in omnibus Christum suum perfecti opus hominis redire in se per filium faceret: qui per David patrem venientibus iter præbebat in Christo. Cui Lucæ non immerito etiam scribendorum Actuum apostolorum potestas in ministerio datur: ut Deo in Deum pleno, et filio perditionis extincto: oratione ab ipsis apostolis facta, sorte Domini electionis numerus completetur. Sicque Paulus consummationem apostolicis actibus daret: quandiu contra stimulum recalcitrantem Dominus elegisset. Quod et legentibus ac requirentibus Deum: et si per singula expediri a nobis utile fuerat; sciens tamen quod operantem agricolam oporteat primum de fructibus suis edere, vitavinum publicam curiositatem: ne non tam volentibus Deum demonstrasse videremur, quam fastidientibus prodidisse.

ADMONITIO IN SUBSEQUENTES COMMENTARIOS.

Nemo est hominum, qui eruditè audiant, cui subsequens Commentarius liber in XIII Pauli Epistolas, S. Hieronymo perperam olim attributus, non videatur illo idem, quem S. Augustinus cum alibi, tum lib. in De peccatorum meritis et remissione cap. 1, et Marius Mercator in Communitorio non semel, Cassiodorus item, atque auctor Prædestinati fuisse a Pelagio elucubratum testantur. Et sane (id quod tantum non evidens in eam rem argumentum est) loca, quæ ex illo Pelagii opere, utpote hæretici dogmatis veneno infecta, recitant illi atque impugnant, totidem fere in hoc verbis occurrunt, atque illa cum primis, quæ ex cap. v Epistolæ ad Romanos desumpta sunt, et ab impressa lectione, vix quantum tribus amanuensium licentiæ, differunt. Ea nos singula ibi diligenter comparavimus, quæ huc conferre longum erat. Vera itaque illa sententia est, adeo non habere libros istos auctorem Hieronymum, ut sint imo certis indiciis fetus insensissimè ejus, et catholicæ fidei hostis. Sed est tamen assertioni modus adhibendus, ne inde conclusum eas, quod purum potum Pelagium contextus referat. Cum olim bonæ frugis, nec passim indoctus Commentarius videretur, ea quæ præ cæteris hæresim insinuant, cavere lectoribus religiosis homines studuerunt: et nonnulla sanioribus verbis interpolaverunt, alia penitus exciderant. Argumento hæc sint, quæ descripsit Mercator, nunc vero desiderantur: *Hi autem, inquit, qui contra traducem peccati sentiunt, aliter eos, qui defendunt traducem, impugnaverunt. Si peccatum, inquit, Adæ etiam non peccantibus nocuit, ergo et Christi justitia non credentibus prodest; quoniam similiter, imo plus dicit Apostolus, per unum liberari, quam per unum ante perierunt. Deinde dicunt, inquit, Si baptismus mundat antiquum illud veterisumque peccatum, qui de duobus baptizatis nati fuerint, debent hoc cavere peccato. Non enim potuerunt ad posterum transmutare, quod ipsi minime habuerunt. In hoc addunt, inquit, quoniam si anima non est ex traduce, sicut nec est, sed sola caro habet traducem peccati, sola et pœnam meretur. Injustum est enim ut hodie nata anima non ex massa Adæ, tam antiquum peccatum portet alienum: quia nec rationabile est ut Deus, qui propria peccata dimittit, unum imporet alienum. Hæc sunt, inquam, a nostris exemplaribus abrasa, non alia de crusa, quam quod in aperta hæresim erumpentibus: iudicio autem sunt, ejusmodi alia eandem subiecta fortunam. Caterum Pelagii esse jam a XIII usque sæculo credebatur: et luculentum ea in re scriptoris nostri Veronensis testimonium est, Joannis scilicet, diaconi, ut Panvino dicitur, sive, ut Pastrengo, Joannis presbyteri Mansionarii in Historia novæ editæ, quæ apud nos est. Vidi, inquit, ego ipse Joannes Commentarium Pelagii prædicti, super Epistolas Pauli, in quo licet multa bene et eleganter exponat, tamen subtiliter infundit venenum hæresis suæ. Præfationem porro istam melioris notæ viros, ignorant.*